24ՐԴ ՏԱՐԻ ԹԻՒ 6460 — 7 ԱՊՐԻԼ, 1907 — ՇԱԲԱԹ — 7 ՐԷՊ-ԻԼ-ԷՎՎԷԼ, 1325 — 20 AVRIL 1907 — 24me année № 6460

ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
"ԱՐԵՒԵԼՔ" ՕՐԱԹԵՐԹԻ
Կ. ՊՈԼԻՍ, ԳԱԼԱԹԻԱ

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐԸ
Կ. ՊՈԼՍՈՑ ՀԱՄԱՐ 80 Գրս.
ԴԱՒԱՌՆԵՐՈՒ ՀԱՄԱՐ 108 »
ՕՏԱՐ ԵՐԿԻՐՆԵՐՈՒ ՀԱՄԱՐ 25 Ֆրք.
ԹԴԹԱՏԱՐԻ ԴԱԽԵՔԸ ՄԵԿ ՎՐԱՑ

20 հատ 1 դրուշոց փուլ
1 մեծ.ի հաշուով կ'բեգուցուի

10 ՓԱՐԱ

Արեւելք

ՕՐԱԹԵՐԹ ԱԶԳԱՅԻՆ, ԳՐԱԿԱՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

اره ولك
درعلیه ده غلط : اداره ولك غزته سی اداره خانه سی

DIRECTION
DU JOURNAL ARMÉNIEN
"ARÉVELK"
CONSTANTINOPLE - GALATA

10 PARAS

ՅԻՍՈՒՍ ԵՒ ԿԻԼԿԱՄԷՋ

ԲՐՈՖ. ԷԷՆՍԷՆԻ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆԸ

ՀԵՐՔԱՒՈՐ

(Գ. ԵՒ ՎԵՐՋԻՆ ՅՕԳՈՒԱԾ)

Ինչ ազդեցութիւն բրած է Եէնսէնի գիրքը քրիստոնէական գիտական շրջանակներու վրայ և ինչո՞ւ գերման ասուածաբանները չատեր նոյն իսկ պաղբիւնութեամբ և առանց յուզման քննադատեցին այսքան ծայրայեղ յայտնութիւններ Յիսուսի և Կիլկամէշի մասին։ Պատասխանը չատ պարզ է. որովհետեւ անոնք Եէնսէնի եղրակացութիւնները խախտա հիմքերու վրայ կառուցուած ըլլալուն պատճառով՝ կարեւորութենէ զուրկ համարեցին։

Եէնսէն իր բաղմաթիւ քննադատներէն կը պահանջէ, որ անոնք իր տեսութիւնները կա՛մ ամբողջովին հերքեն, և կամ ընդունին։ Եէնսէն կը յայտարարէ որ մասնաւոր դէպքեր ու պարագաներ միմիայն այն ատեն կարեւորութիւն ունին, երբ անոնք իրը ամբողջութեան մասեր նկատի կ'առնուին։ Եթէ մէկը, սակայն, այս համրով Եէնսէնի տեսութիւնները հերքել ուզէ, առնուազն 2000 էջերէ բաղկացեալ հսկայական քննադատական մը գրելու է, անոր ընդհանուր տեսութիւններու ու մասնաւոր համեմատութիւններու խախտա հիմքերուն վրայ գրրուած ըլլալը ցուցնելու համար։

Բարեբախտաբար մենք ուրիշ բաղմապիսի մրջոցներ ալ ունինք Եէնսէնի հիմնական ըմբռնումները հերքելու։

Ամէնէն առաջ Եէնսէն պատմական քննադատական խոշոր սխալ մը կը գործէ, առասպելական համարելով պատմական այն անձնաւորութիւնները, որոնց չորքը առասպելներ ալ հիւսուած են։ Այսպէս, Եէնսէն պատրաստ է Եղիայի գոյութիւնն իսկ ուրանալու, մինչդեռ ոչ միայն Մ. Գրոց վկայութիւններով, այլ նաև տեսագիր արձանագրութիւններով հաստատուած է Եղիայի և անոր ժամանակակիցներու մասին։ Մ. Գրոց աւանդածը, ինչպէս որ այս պարագան չեշտած և բացատրած է նշանաւոր բեւեռագէտ Կունչէլ իր կրօնապատմական գիրքերուն մէջ։ Եէնսէն այնքան արտասովոր սկեպտիկ մըն է ու այնքան հրացող իր տեսութեանց ճշմարտութեանը, որ վերոյիշեալ պարագան նկատի առնելով կ'ըսէ. «Եթէ Աքապի ու Եէզեբելի անձերը աստուածային արտագրութիւններով իրը պատմական անձեր հաստատուած չըլլային, այն ատեն և ո՛չ մէկ պատճառ կ'ունենայինք անոնց պատմականութեան հաւատալու»։ Ցայտնի է թէ Աքապ և Եէզեբել Եղիայի ժամանակակից անձնաւորութիւններ են։ Եթէ ուրեմն Եէնսէն արձանագրութեանց մէջ անոնց անունը չտեսնէր, առասպելական անձնաւորութիւններ պիտի համարէր զանոնք։ Շատ խեղճ պատմական ըմբռնում է այս։ Ընդհանուրը եթէ Եէնսէն անկարկնելի և աննախապաշարեալ քննադատ կամ պատմաբան մը ըլլար, այս պարագան ամէնէն աւելի զգոյշ պէտք է դարձնէր զայն՝ միւս պատմական անձնաւորութեանց նկատմամբ և Կիլկամէշի վէպին հետ պէտք չէ համեմատէր զանոնք։ Ասկէ ալ կը հետեւի որ Եէնսէն բացարձակապէս քմահաճ մատենագիր մըն է և անհիմն կերպով իր ուրած անձնաւորութիւնները պատմական և ուրացողները առասպելական կը սեպէ։

Պատմական ուսումնասիրութեան այս անհեթեթ մէթոտը ամէնէն աւելի փայլուն կերպով կը պարզուի Կիլկամէշի և Իսապանի՝ Յիսուսի և Յովհաննէս Մկրտչի հետ համեմատութեան մէջոցին։ Եէնսէն Յովհաննէս Մկրտչի անձնաւորութիւնը առասպելական կը համարի և զայն Իսապանի հետ կը բաղդատէ, կարծելով թէ ան միմիայն Աւետարանիչներու կողմէ կը յիշուի և արտաքին պատմութիւնը չի յիշատակեր զայն։ Որքա՜ն չարաչար կերպով կը սխալի սակայն Եէնսէն, մոռնալով իսպառ թէ Յովսէփոսի պէս նշանաւոր երեսայեցի Առաջին դարու մատենագիրը կը հաստատէ Յովհաննէս Մկրտչի մասին Աւետարանիչներու ըսածները։

Եէնսէնի տեսութեան ամէնէն աւելի անպատշաճ և անհիմն մասը՝ Կիլկամէշը Յիսուսի հետ համեմատելն է։ Բաւական է միայն ընդհանուր ակնարկ մը նետել այդ բաղդատութեանց վրայ, համոզուելու համար թէ Եէնսէնի տեսութիւնները որքա՜ն խախտա և քմահաճ են։ Այսօր ո՛չ մէկ անաչառ մատենագիր կը կասկածի այլեւս Աւետարանիչներու պատմական անձնաւորութիւններ ըլլալուն վրայ, իսկ Յիսուսի վարդապետութեան ու գործունէութեան մասին ո՛չ միայն Աւետարանիչներ կը վկայեն, այլեւ Պիղատոսէն սկսեալ բազմաթիւ հռովմայեցի, յոյն և այլ ազգերու մատենագիրներ։ Ո՞վ կըրնայ Պօղոս առաքեալի պէս բաբունական և հելլենական գիտութեան քաջահմուտ և Գամալիէլի աշակերտ նախանձախնդիր փարիսեցւոյ նման անձի մը պատմականութիւնը ուրանալ։ Եւ Պօղոս ամէնէն մեծ ջատագովն է Յիսուսի աստուածային անձին և վարդապետութեան։ Բաբիլոնի և խեցիներու վրայ Բրիտոսի ժամանակ և առաջին դարու մէջ գրուած Յիսուսի խօսքերը, որոնց մէկ մասը վերջերս գտնուեցան, արդէօք բաւական չեն նոյն իսկ ամէնէն թերահաւատ քննադատներն իսկ համոզելու։ Բայց գիտական նախապաշարումը նուազ կոյր չէ տգիտականէն և զայն կը գերազանցէ իր սոփեստութեամբ։ Եէնսէն իր ուսումնասիրութեան երկրորդ հատորին մէջ մեծ ջանքեր կ'ընէ բաբելական առասպելներու՝ միայն քրիստոնէութեան, այլ նաեւ պուտտայականութեան և հին Յունաց կրօնին վրայ ունեցած ազդեցութիւնը ապացուցանելու համար։ Հին ժողովուրդներու առասպելները հարկաւ կրնային իւրարու վրայ ազդեցութիւն գործել, բայց առասպել մը երբեք չի կրնար պատմական ստոյգ իրողութիւն համարուիլ և ըստ այմմ գնահատուիլ։ Այսպէս, օրինակի համար, գրեթէ բոլոր հին ժողովուրդները Պրոմէթէսի առասպելը ունին այլեւայլ ձեւերու տակ։ Անշուշտ Կիլկամէշի վէպն ալ չատ մը ուրիշ վէպերու վրայ իր ազդեցութիւնն ունեցած է. ինչպէս օրինակի համար, գերման գրականութեան մէջ, Բաբիլիպալի վէպին վրայ. բայց ան Բրիտոնէութեան վրայ որ և է ազդեցութիւն չէ ունեցած։

Ո՞ւրքան ստոյգ և ինքնասիպ են Աւետարաններու մէջ նկարագրուած Յիսուսի կեանքը, Անոր դպիրներու և փարիսեցիներու դէմ մղած պայքարը, իր քարոզած կրօնի և բարոյականի աստուածային ճշմարտութիւնները զոր անկարելի է գտնել հեռաւոր նմանութիւններով գտնել Կիլկամէշի վէպին մէջ։

Պօղոս առաքեալ Ադամի հետ համեմատեց Յիսուս։ Առաջին մարդը կեանքի կորստեան պատճառ դարձած էր։ Եէնսէն 20 դար հաքը բոլորովին տարբեր նպատակներով Կիլկամէշի հետ կը համեմատէ զԱյն։ Բաբելական Կիլկամէշը կեանքի գաղտնիքը կը փնտռէ, բայց չի գտներ։ Ադամ յաւիտենական կեանքի համար ստեղծուած էր, բայց անոր յարգը չճանչցաւ և կորսնցուց։ Յիսուս աստուածային կեանք ունէր արդէն և զայն մարդկանց քարոզեց։ Ահա այն մեծ և էական տարբերութիւնը որ կայ Յիսուսի և Կիլկամէշի միջեւ։ Յիսուս յաւիտենական կեանք կը բաշխէ, իսկ Կիլկամէշ երկրաւոր կեանքի գաղտնիքին անդամ դիտակից չէ։ Առաջինը մեռելներուն անդամ յարութիւն կուտայ, երկրորդը՝ իր մտերիմ ընկերոջ Էնպանիին մահը կ'ողբայ և անկարող է անոր որ և է ճար գտնելու։

Կը վերջացնենք մեր այս յօդուածը այն հաստատ համոզումով թէ Աւետեաց ընթերցողները երբեք «հալած իւղ»ի տեղ չեն կլլեր այն ամէն անհիմն ու անհեթեթ տեսութիւնները, որ յանուն գիտութեան չատերուն փղմէ կը մատակարարուին։ Տարվին-Հէքէլի սեռերու վարդապետութեան արժէքը ցուցնելէն հաքը, տեսանք ուրեմն որ Եէնսէնի տեսութիւններն ալ Բրիստոնէութեան ըմբռնումը աւելի ընդարձակելու և խորունկցնելու պատճառ և առիթ տուին։

ՀՆԱՍԻՐ

ՕՐՈՒԱՆ ՆՇՄԱՐՆԵՐ

ՆՈՐՈՒԹԻՒՆ ՄԸ՝ ԼՐԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՀԱՄԱՐ. — ԳՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ... ԴՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ.—ՎԱՂՐՈՒԱՆ ՆՈՒԱԳԱՇԱՆԴԷՍԸ ԵՒ ԱՅՍ ԳԻՇԵՐՈՒԱՆ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄԸ. — ՆԱԽԱՊԱՏՇԱՐՈՒԹԻՒՆ ԶԵՐԾ ԲԺԻՇԿ ՄԸ։

Բիւրակն առեւտրական չաթաթերթը նորութիւն մը կը բերէ մեր լրագրական բարքերուն մէջ, ծանուցանելով իր վերջին թիւին Զեկոյցովը՝ թէ «Նախորդ տարի գանձուած բամնեգիններու համեմատութեամբ, այս տարի 5,500 ղրուշի չափ աւելի բաժանորդագիր ստացած ենք զոր, մեր նպատակին և խոստման համեմատ, կը փափագինք յատկացնել Թերթին ճոխացման»։ Գումարը ինքնին չատ հաստատ է, բայց մեր պարբերականներու նիւթականին վրայ մօտէն տեղեկութիւն ունեցողները դիւրաւ պիտի մտածեն թէ, մէկ չորքանէն միւսը, յիսուն ոսկիի «առուտուրի» մը առաւելութիւնը զգալի յառաջդիմութիւն մը կը նշանակէ նիւթապէս, ուսկից չա՛տ աւելի մեծ յառաջդիմութիւն մը կը հետեւի լրագրական ծաւալման տեսակէտով։ Մեր դրական պաշտօնակիցը, որ դրական ընթերցողներու հետ գործ ունի, — վաճառական դասը, տեղանաւորական հրապարակի մարդիկ և այլն, — չի քաջուիր աւելցնելու թէ, — «Որովհետեւ մեր աւելցուցած 24 երեսին լոկ տպագրութեան և թուղթի ծախսուց համար տարին իբր 12,000 ղրուշ ծախք կ'ըլլայ, ինչ որ կարելի չէ գոցել յաւելեալ նոր բաժնեգիններով, առ այժմ 5500 ղրուշի հանմասութեամբ յաւելում ընելու կը պարտաւորինք, այսինքն նախորդ տարուան 24 երեսին տեղ 32 երեսով կը շարունակենք, 12 ամսուան մէջ 52 Թիւի հաշուով, մինչեւ ցարդ հրատարակուած 48 երեսնոց զոյգ թիւերը մէկ թիւ հաշուելու պայմանա, — որով տարւոյն վերջը տուած կ'ըլլանք 1248ի տեղ 1872 երես, կամ 624 երես աւելի և կամ միլին հաշուով, իւրաքանչիւր թիւ 36 երես»։

Ինչո՞ւ կ'ընդօրինակեմ այս մանրամասն հաշիւները. — որովհետեւ անոնք ցոյց կուտան բարքերու և ճաշակներու փոփոխութիւն մը՝ ընթերցող հասարակութեան կողմէ՝ դէպի լրագիրը, որ խանութպանի մը պէս պարտաւոր է արժեցընել իր «ապրանքը», կշիռքով, չափով, տեսակի ազնուութեամբ և ապացուցանել թէ իր առած դրամին վրայ չատ փոքր չա՛ մը կ'ընէ, եթէ... փասով չելլէ։ Ատեն մը, այս մակարդակէն վեր էր մեր ընթերցասիրութեան ատիճանը. թերթը կ'առնուէր իր բովանդակութեանը համար, առանց մինչեւ իսկ ուշադրութիւն դարձուցանելու թէ քանի՞ էջէ կը բաղկանայ, տարին որոշապէս քանի՞ թիւ կուտայ և բաժանորդ գրուելով նուազ վճարած պիտի ըլլան ընթերցողները քան թէ ձեռքէ գնելով։ Լրագիրներ կային, օրականներ նոյն իսկ, որոնք չարաթը միակ ուշագրաւ յօդուած մը և քանի մը կարեւոր լուր հրատարակելուն համար, ամապին թռուցիկ բաժանորդ կը գտնէին։ Հիմա, քանակը կը փնտռուի փոխանակ որակին. էջերը կը համրուին, տարեկան հաւաքածոյին ծաւալը կը հաշուուի, և մինչեւ իսկ գիրերուն «բունթօ»ն։ Լրագիր հրատարակելը՝ պարզապէս առեւտուր մը դարձած է, փոխադարձ շահերու և օգուտներու վրայ հիմնուած։ Ատենօք 40 փարայի ծախսուող թերթը այսօր 10 փարայի կը ծախուի, աւելի՝ հոն պարունակութեամբ, աւելի՝ ճոխ տեղեկութիւններով, աւելի՝ թարմ լուրերով. ու նորէն ընթերցողները դեռ աւելին կը պահանջեն։

Եթէ առեւտրական Բիւրակը իր աւելցած բաժանորդագիններուն գումարը կը հրապարակէ, չի տեսանք նաեւ «գրական չաթաթերթեր» որ իրը հրապուրիչ խայծ մը, մարդկային սնափառութիւնները գգուելու գործնական մտածումով, սկսաւ հրատարակել անունները բոլոր այն բաժանորդներուն, որոնք իրենց բաժանորդագիրը վճարելու յօժարութիւնը կ'ունենային։ Խմբագիրն է մեղաւոր այս անեղական նորութիւնը մտցնելուն համար լրագրութեան մէջ, — ինչ որ եւրոպական ու ամերիկեան լրագրութեան մէջ իսկ չէ տեսնուած, — թէ ոչ՝ ընթերցողներուն հանումը, չընելու համար տպարութիւնը, իրենց անունը հրատարակուած տեսնելու տարեկան 50 – 60 ղրուշի փոխարէն, 52 թերթ ստանալու ապահովութենէն դատ։ Զեմ կարծեր որ ընթերցողները այս տեսակ պահանջում մը անցուցած ըլլան միտքերնուն. և հետեւաբար պէտք չի կար վարժեցնել զանոնք այս տեսակ փաղաքշանքներու, անսովոր մեծարանքներու, ինչ որ կը սանդեղէ նախընթաց մը որ օրին մէկը գուցէ իրը սովորութիւն արմատայայ և պահանջուի ամէն չաթաթերթերու բաժանորդներէն։

Ուրեմն ինչո՞ւ ամէն վայրկեան ճառել յանուն գրականութեան, յանուն անհիմ թապաշտութեան, յանուն գեղարուեստի, օդային՝ բանաստեղծական հովեր առնել, երբ դրականութիւնը ու գործնական միտքը այսքան արմատական կերպով կուգան մուտ գտնել ոտանաւորին ու արձակին, բանասիրականին ու գեղարուեստականին մէջտեղ։

* «Գեղարուեստ» բառը պիտի մղէր զիս ի հարկէ խօսելու վաղուան Նուագահանդէսին վրայ, — Հիւանդանոցին «տարեկան»ը, որ օրքան արագ կերպով կաղամկերպուեցաւ այս տարի՝ այնքան աւելի չգեղ ըլլալ կը խոստանայ։ Ինչպէս պարահանդէսներ կան որոնց անունը ինքնին հրապոյր մըն է, այսպէս նաեւ այս բարեգործական նուագահանդէսը. հանրութիւնը, նոյն իսկ եթէ յայտագիրը չտեսնէ ու չիմանայ կանխաւ թէ որո՞նք պիտի երգեն ու նուագեն հոն, դարձեալ կը գնէ իր տոմսակը ու կ'երթայ, այն հաստատ համոզումով թէ իր սպասածէն աւելին պիտի մատուցուի իրեն։ Հիւանդանոցի նուագահանդէսին յայտագրին մէջ կարդացինք եւրոպացի արուեստագէտներու և արուեստագիտուհիներու անուններ, հայ անուններու հետ, — Սինանեան եղբայրները, Օր. Դալանոզեան և Կնդրոնակաւի երգչական խումբը։ Այս վերջինը, որ բոլորովին անակնկալ մը եղաւ, կը հաստատէ թէ Կարգադիր Մանասխումբին այն անդամները, որոնք ազէկ կը հասկնան երաժշտութենէ (մանաւորապէս Մարգէն էֆ. Յակոբեան և Եդուարդ էֆ. Գաբակէօղեան) անկեղծապէս համոզուած են թէ եկեղեցիի ու դպրոցի մէջ միայն երգելու փորձուած այդ ուանողական խումբը, իր երաւէշտաւոր առաջնորդութեամբ, պիտի կրնայ վայելչապէս բեմ ելլել։ Նուագահանդէսի մը ասիթ։ Դեղարուեստական նոր քայլ մըն է որ կ'առնուի այս կերպով, որուն լաւն իսկ հաճոյքով խմացուեցաւ։

Բայց վաղուընէ առաջ՝ ունինք այս գիշերուան թատերական երեկոյթը՝ Տիկին Զապել Հէքիմեանի ի պատիւ կազմակերպուած, Ալիքսանեան էֆ.ի օմ. առամաթիք խումբին կողմէ, և կ'արժէ որ այս Ճաթաթական Բրոնիկին մէջ քանի մը տող ալ անոր նուիրենք։ — Բարեկամ մը, ասլի օրը, դիտել կուտար մտերմաբար թէ «Ինչո՞ւ այսքան չատ կը զբաղիք բեմական կեանքով»։ Պատասխանը պարզ էր. «Որչափ ատեն որ մեր թատերախումբերը հանրութիւնը կը զբաղեցնեն իրենցմով, ինչո՞ւ լրագրութիւնն ալ չի հետաքրքրուի բեմական կեանքով»։ Մինչեւ մեր նիւթ՞ը պէտք է ըլլան չարունակ, անկեալ ուսուցիչներուն նիւթականը, այրեցեալ քահանաներու վերամուսնութիւնը, Մեծ-Պանքի քարոզները և դպրոցական գործեր։ Իրաւ, լաւին բուն նշանակութեամբ մեծ առդիւներ չունինք, բայց դնուածներուն մէջէն լաւագոյններուն մեծարանքի հարկ մը նուիրել և հանրութեան քաջալերիչ ու համակիր զգացումներուն կոչում ընել՝ մամուլին պարտականութիւններէն մէկը չէ մինչեւ։ Տիկին Հէքիմեան մեր լաւագոյն դերասանուհիներէն մէկն է, երկար տարիներէ ի վեր թատերարեմէն անբաժան, մի՛չա յաղողագոյն դերերու ձգտելով և մի՛չա գնահատուած։ Ոգեճամա կերպով փարած իր նախասիրական ճիգին, առամին, մայրական ու ամուսնական գործավարդ դերերու մարմնաւորումն է ինքը, հանդիսատեսները յուզելու՝ երբեմն լացընելու ատիճան բնականօրէն կատարելով այդ դերերը։ Եւ Ալիքսանեանի մը դէմ, որ նենգը, հակառակութիւնը, չարութիւնը կը պատկերացնէ այնքան կենդանի ու հոգեցունց կերպով, Տիկին Հէքիմեան կը ներկայանայ իրը խաբուած ու պարկեշտ կինը, գթոտ մայրը, խորաղդեցիկ հակասութիւն մը ներկայելով բեմին վրայ։ Տարիներէ ի վեր, առաջին անգամ ըլլալով կը լսուի թէ բաղմաչխատ դերասանուհին ի նպաստ ներկայացում մը պիտի տուի, և այդ ներկայացման փայլուն յաջողութիւնը անգամ մը եւս պիտի հաստատէ մեր թատերասիրական ճաշակը։

* Լրագրութենէն, նուագահանդէսէն ու բեմական կեանքէն եւս՝ նորէն մահ մը,—և բժշկի մը մահը։ Անխուսափելի՝ բայց իրական նիւթը որ կուգայ կը կանգնի գրողին դէմ, եթէ անկէ խոյս տալ ուզէ իսկ։ Այս անգամ ալ Տօքթ. Ռուբէն Ճէլալեանը կորսնցուցինք,—ինքնայատուկ դէմք մը՝ իր արուեստակիցներուն մէջ։ Նախ, իր ընտրած մասնագիտութիւնովը որ իրը տարօրինակ մարդ մը երեւակայել կուտար զինքը՝ հեռուէն, իր անունը իմացողներուն և իր «ծանուցում»ները կարդացողներուն. բժշկի մը որուն տունը հիւանդները գրեթէ գաղտագողի կ'երթային և առողջները չէին ուզեր յաճախել, — դիւրըմբռնելի կասկածներու տեղի չտալու համար թէ իրենք ալ avariéներ են։ Այս պատճառաւ Տօքթ. Ճէլալեան մենակեաց մըն էր գրեթէ։ Իսկ իր արուեստէն, իր տունէն դուրս, ինչ դիւրաշաղուր, ընկերական, խօսուն, զուարթ և սրամիտ մարդ։ Կը բաւէր մէկ-երկու անգամ տեսնուիլ իր հետ՝ «Բաթիսբոի Ֆրանսէզ»ին մէջ որ ամէն իրիկուն, մթնշաղին, իր միակ զբօսավայրն ու ժամադրավայրն էր, մտերմանալ իր հետ, խօսակցիլ աշէն-ձախէն, համոզուելու համար թէ օրն ի բուն ախտաժէտներով ըզբաղող այդ բժիշկը,—այդ «վէնեռադէսը»՝ ինչպէս յորջորջեցին զինքը իր մահէն ետք,—բնաւ չէր տարբերիր սովորական մահկանացուներէն, և նոյնչափ ախորժով կը խմէր օղի մը կամ վերմութ-ամէտ մը որքան խստութեամբ կ'արգիլէր ոգելից ըմպելիներն իր յաճախորդներուն։ Բերծուած դէմքով, կարատուած պեխերով, միջակ հասակով, կոկիկ քաղուածքով՝ աւելի խանութպանի երեւոյթ ունէր Տօքթ. Ճէլալեան քան բժիշկ։ Եւ սակայն, անդամ մը բարեկամներէ չրջապատուած, գիտունը կը հեռանար իր մէջէն՝ ու աշխարհի մարդը երեւան կ'ելլէր։ Իր անեկդոտները, իր քաղաքները, իր դիտողութիւնները,—վասն զի յաւիտենական քննադատող մըն էր,—զուարթ չեչտ մը ունէին որ քիչերուն քով կը գտնուի։

Արդէն, իր յօդուածներն ալ այս դաղափարը կազմել չէի՞ն տուած իր վրայ։ Մինչ իր արուեստակիցները, իրենց «Բժշկական Քրոնիկներ»ուն մէջ, կը խօսէին շարունակ չեմուկին, մանրէին, լորձնաթաղանթին, ադենային վրայ, ինքը՝ ամէնէն աւելի միքրոսկոպներով զբաղած բըժիշկ՝ բո՛ւն իսկ ժողովրդական քրոնիկներ կը գրէր, որոնց մէջ կարելի էր հանդիպիլ ամէն նիւթի, բայց ի... բժշկական։ Աւելորդապաշտութիւնները, ռամիկ դաստուն նախապարտ դարմանման եղանակները, ընտանեկան բարքեր, նախապաշարումներ, սէր, նշանտուք, ամուսնութիւն,—ամէն բանի վրայ գրած է ատենօք, մեր թերթերուն մէջ, մինչեւ իսկ վիպասանութիւն։ Եւ ամէնուն մէջ ալ կը խառնէր զուարթախոհութիւն մը, երգիծանք մը, տեսակ մը humour, ուսկից մղոններով հեռու պիտի փախչէր ուրիշ որ և է բժիշկ որ գրիչ շարժէր թերթերուն մէջ, վախնալով որ բան մը կը կորսընցնէ իր լրջախոհ մարդու համաւէն։ Տօքթ. Ճէլալեան, իր արուեստին մարդը ըլլալով ու գերազանցապէս գիտուն միաք մը, ասանկ բծախնդրութիւններ չուներ և ունեցողներն ալ կը ծաղրէր։ Ըսին, մինչեւ իսկ, թէ իր երիտասարդութեանը, դերասանութիւն ալ ըրած է։

ԴԱՄՊԷՐ

ԺԱՄԱՆՑԻ ԲԱԺԻՆ

ԶՈՒԱՐԹ ՆՕԹԵՐ

ԱԼԱՄՕԱՑ ԱՄՈՒՍԱՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Աստուածնիդ սիրէ՛ք,—ի՞նչ խեր կըրնաք սպասել տակաւոյ կատարուած ամուսնութենէ մը, երբ կամովին ու փափաքով կատարուած ամուսնութենէն իսկ խեր մը տեսած չունինք։

Սրամպուլ լրագրի խարտեաշ քրոնիկագիրը Պ. Բօլ Սիմ.—որ հաւատացէ՛ք, պօռ տղայ չէ—հինգ-վեց յօդուածներու ընթացքին մէջ կը ջանայ համոզել մեզի թէ՝ ակամայ ամուսնութիւններէն խեր մը չկայ։

Նո՛ր բարիլոյս,— mon cher։

Մենք ատիկա չատոնց գիտենք և ահա՛ ատոր համար է որ մեր Ս. Կաթողիկոսը բռնի կամ ակամայ ամուսնութիւնները կը ջնջէ։

Ամուսնութեան մէջ երջանիկ ըլլալու համար, կամայ ամուսնութիւններու մէջ անդամ երջանիկ ըլլալու խնդիրը, այնչափ դիպուածական ու հաղուագիւտ բան մըն է, որ ակամայ ամուսնութիւններու մէջ չէ՝ որ պէտք է երթանք զայն փնտռել։

Այսօր, տարիներէ ի վեր իրար պաշտող, իրարու հոգի տուող և պղատոնական սիրով երկար ատենէ ի վեր հալած մաշած զոյգերը կը կարգուին կոր և ամուսնութենէն քանի մը ամիս վերջը ապրջանիկ ըլլալով՝ չեն ամչնար կոր խոստովանելէ.

—Երանի՞ թէ չկարգուէինք։

Ո՛ւր մնաց այն աղջիկը որ մամային ու հայրիկին կամքովը միայն առած նըստած է զիս։

* * *

Ձիւղ ասո՛ր համար է որ մարդ մը իր աղջիկը կարգելէ առաջ, պէտք է հարցնէ այս մասին։

Ամուսնութիւնը պնակ մը իշխենգիչորդասլի չի՛ նմանիր, որպէս զի անդամ մը կամայ ակամայ ուտելէն վերջը մէ՛յ մըն ալ բերանիս չդնենք։

Ամուսնութիւնը ա՛յնպիսի ապուր մըն է, զոր անդամ մը ուտելու սկսելէ վերջ, ախպուած ենք մինչեւ մեր կեանքին վերջը ուտել, առանց կարենալու երբեք պնակիս փոխել։

Նոյնպէս չենք կրնար ըսել ամենեւին.

—Կառաօ՛ն, այս ապուրին չհաւնեցայ, ուրիշ ապուր մը բե՛ր։

Ահա՛ անոր համար է որ մարդ ամուսնանալէ առաջ պէտք է առնուազն... յիսուն տարի մը մտածէ։

Յիսուն տարի մը մտածելէն վերջը, բնականաբար յիսուն-վաթսուն տարու եղած կ'ըլլայ, և այն ատեն ա՛լ անօգուտ կը նկատէ կարգուիլը։

ԵԱՎԼՈՕԾ

ԱՐԴԻ ԱՄԵՐԻԿՈՒՀԻՆ

Հնդկաստանի մէջ երբ աղջիկ մը ծնի, տան մէջ ողբն ու կոծը կը տիրեն, և խեղճ տղադամը կուլայ, կը հեծէ որ Վիշնու այդպիսի մեծ ազէտ մը բաժին տուաւ իրեն։ Իսկ ընդհակառակը երբ Ամերիկայի մէջ ծնածն աղջիկ ըլլայ, գոհաբանական աղօթքներ կ'երգուին, կ'ուրախանան ընտանիքին անդամները։ Աղջկան մը ծնունդը աստուածային պարգեւ մը կը համարին։ Ծնողքը, եղբայրները, ազգականները և նոյն իսկ ծանօթները գրեթէ ձեռքի վրայ կը մեծցնեն, այնչա՛փ կը սիրեն զայն. դայեակները, վարժուհիները իրարու կը յաջորդեն, որպէս զի աղջիկը խօսի, կրօնքը սիրել և վայելուչ շարժուձեւեր ունենալ սորվի։

Ամերիկուհին չատ կանուխէն կը սկսի վարժուիլ պրօդի, այն տեսակներուն սակայն որ ներելի են իր սեռին, և այս ալ՝ ուելի իր մարմնոյն կրթութեան և բարեկազմութեանը համար, որով իր քաղուածքին ու շարժմանց տեսակ մը ասպետական երեւոյթ կուտայ, դիւրաթեք՝ բայց չնորհալի կերպով, առանց բնականէն խոտորելու, և այսպէս իր զիստերուն վրայ ծանրացած քաղուածքով մը, ամենուրեք ուր որ երեւայ, զինքը տեսնողներուն կարծես ըսել կ'ուզէ «Ես անմեղչխան ամերիկացի աղջիկն եմ»։ Փոքրիկ ատպակաս է իր դէմքէն. խնդալն ալ չատ կը սիրէ, մանաւանդ երբ մարգարտանման ակռաներ ունենայ. և այս իր խեղճն է։ Ցօսակցութեան պահուն, երգի մը ախորժալուր մէկ կտորը, զոր սիրած է, երբ միացն իմայ, չի քաշուիր զայն երգելէ մեղմօրէն, գեղարուեստասիրական ճաշակ մը ենթադրել տալ ուզելով իրեն, ինչ որ իր անմեղուկակ վարմունքին սիրելութիւն մը կ'ընծայէ։ Զարգացման տարիքը թեւակոխելուն պէս, սակայն, այսինքն 13-14 տարեկանին, աւելի խիստ դաստիարակութեան մը կ'ենթարկուի։ Արդէն ամերիկացի աղջկան մը դաստիարակութեան յարմար տարիք համարուած է 14էն մինչեւ 20 տարիքը։ Այդ ատեն, ծնողքն ատենը թողլով բարձրագոյն վարժարան մը կը մտնէ, իր ընտրած կոչման պատրաստուելու համար։ Եթէ բարեկեցիկ է, հարուստներու յատուկ բաղմաթիւ հաստատութիւններէն մէկը կ'ընտրէ իրեն համար։ Ամերիկուհին այդ ժամանակամիջոցին մէջ չա՛տ և հին ապէս կ'աշխատի. կարծես ըսած ըլլար իրեն թէ երիտասարդները կանուխէն գործնական կեանքի մէջ մտնելու ստիպուած ըլլալով, չեն կրնար կատարեալ դաստիարակութիւն մը առնել, որով բարձրագոյն կրթութիւնը իգական սեռին վերապահուած է։ Ամերիկուհին կեանքի այդ միջոցին իր մասավարժութեան և ջանասիրութեան մէջ անհամեմատելի է գրեթէ. ուսման առարկաները գործնական բաներ են։ Հիմա Ամերիկայի մէջ չատ կարեւորութիւն կուտանուեաքի, այնչափ՝ որչափ չեն տար Եւրոպայի մէջ։ Երբեմն լատիներէնն ալ կը դասնուի ուսման ծրագրին մէջ։ Այսպէս 19 կամ 20 տարեկան դաստիարակուած ու կրթուած ամերիկուհին կա՛մ իր պատրաստուած կոչման կը հետեւի, մանաւանդ երբ կեանքի պայքարը մղելու պէտք ունենայ, կա՛մ ընկերութեան մէջ կը մտնէ։ Միայն թէ այս երկրորդ պարագային, նոր դժուարութիւն մը երեւան կ'ելլէ իր առջեւ. զինքը ճանչցող այրերէն չատերը պէտք եղածին չափ չեն կրնար գնահատել անոր գիտական հմտութիւններն ու կարողութիւնը, որոնք անգործածելի մնալով, աղջկան մտաւորական դրամագլուխն ալ կը սկսի ժանգոտիլ. որով վերջապէս լրագիրները իրենց զգայացունց(!) քաղաքական լուրերով, և անհամար Մակազինները իրենց ընթերցման տափակ նիւթերով, անոր մտաւորական զբաղման գլխաւոր առարկաները կ'ըլլան։

Արդարեւ, աշխարհիկ ընկերութիւնը չատ մեծ, չատ լուրջ զբաղում մըն է դեռատի ամերիկուհիին համար, վասն զի երկու բան չափազանց ուշադրութեան առարկայ են հոն, որչափ չեն Եւրոպայի մէջ. այսինքն արդուզարդն ու մարմնական խնամքը։ Ամերիկուհին այս երկուքին մէջ ալ գործը կատարելութեան հասուցած է սակայն։ Արդուզարդի համար Ամերիկուհին Բարեզուհւոյն օրինակին կը հետեւի։ Ամերիկացի կիները կը ծխե՛ն ալ. բայց ո՛չ հանրութեան առջեւ։ Ակումբին մէջ՝ որ բնականաբար հանրային վայր չի համարուիր։

Ամերիկուհին իր մարմնոյն խնամքի մասին Նինոն սը Լանքօ ֆրանսուհիին մաքրութեան սկզբունքներուն կը հետեւի։ Մարթին փափկութեան ու մաքրութեան համար տարապայման խնամք կը տանի։ Եւրոպայի մէջ եղածին պէս, գլխի մազի գոյներուն ու ձեւերուն համար զանազան օժանդակ միջոցներ կը գործածէ, բայց ոչ այնչափ աչքառու կերպով, որպէս է Ֆրանսայի և Անգլիոյ մէջ։ Դէմքը գեղեցկացնող զանազան դեղեր, իբր մնդայր կը գործածէ, վասն զի կ'երեւի թէ կիսման դէմքի բնական թարմ ու առողջ երեւոյթի մը չի նպաստեր. բայց այդ ալ այնպիսի ճարտարութեամբ կը գործածէ, որ վարժ աչքերն իսկ չեն կրնար զանազանել բնականը արուեստականէն։ Շատ ուժով անուշ հոտեր քսուիլն ալ անճաշակ կը նկատուի հոն։ Մարմնական խնամքին յատկացուած ժամանակին գլխաւոր մէկ մասն յատկացուած է առաւնարուժին հետ անցընելու։ Եւ այս ալ աղջկան փոքր տարիքէն կը սկսի։ Ամերիկուհին չաքարէն ուտելու մասին կը գերազանցէ աչքարի միւս ամէն մասին կիները։

չեղէն չատ քիչ ուտելուն կը վերագրին։ Այդ պարագային մէջ ալ բնականաբար չատ կանուխէն պէտք կ'ըլլայ ատամնաբուժին օգնութիւնը։ Ամերիկեան ատամնաբուժերն ալ չատ մեծ ճարտարութեամբ ի գործ կը դնեն իրենց արհեստը։ Ամերիկուհիին տարիքին հետ մէկտեղ կ'աւելնան նաև իր բերանին կեղծ ակռաները, և երեսունէն վեր գրեթէ ամէն կին լեցուած ակռայ կամ կեղծ ատամնաշար ունի բերանին մէջ։

Ֆլիրդը չատ կանուխ կը սկսի։ Եւրոպացիք ընդհանրապէս սխալ ըմբռնած են այս բառը։ Ֆլիրդ ըսուածը սա է. ամէն ինչ տեսնել և ոչինչ ըմբռնել. և կամ ասպետական պաշտպանութիւն մը, թատրոնի տոմս կամ ծաղիկ և շաքարեղէն մը նուիրել հաճոյական բառի մը և ժպիտի մը դէմ. ամերիկուհին ֆլիրդը սապէս կը մտածէ՝ վարդերու վրայ ման գալ և բանի մը յանձնառու չըլլալ։ Ընկերութեան մէջ այսօրինակ ֆլիրդը սովորական ըլլալով հանդերձ՝ մարդ մատին ծայրովն իսկ չի կրնար հպել ուրիշին։ Եւրոպացիք որ կը կարծեն թէ լաւ կը ճանչնան կիները, պիտի ըսեն թէ այս անբընաբարելիութիւնը կեղծաւորութիւն, ծածկամտութիւն է։ Արդարև Ամերիկայի մէջ ալ թատերարեմին վրայ և վէպերուն մէջ կ'ողջագուրեն և կը համբուրեն զիրար, բայց ոչ անպատուաբեր նպատակով։ Բայց իրական կեանքի մէջ խնդիրը բոլորովին տարբեր է։ Իսկապէս պէտք է սակայն թէ, Ամերիկայի մէջ արբերը մասնաւոր յարգանք մը կ'ընծայեն իգական սեռին, և ամերիկուհին ամէն միջոց կը գործածէ այդ յարգանքին արժանանալու համար. այս պարագային մէջ, կինն ինքզինքն ստորնացուցած չէը ըլար եթէ ժլատ չգտնուէր սիրոյ հաւասարութիւնին մէջ։ Եւրոպացիք որ կը գովեն զգայնութեան ոյժը, և կը կարծեն թէ Ամերիկայի մէջ ալ այդ այդպէս է, դիտնալու են թէ կրթութեան և սովորութեան ոյժէն զատ ուրիշ երկու ազդակներ ալ կան որ Ամերիկայի մէջ կը սանձահարեն զգայնութիւնը։ այդ է արօրը և ոգելից ըմպելին, որոնց առաջինը կը սանձահարէ երկու սեռերը և երկրորդն ալ՝ գլխաւորաբար արական սեռը։ Արդարև, Ամերիկայի մէջ կինը նուիրական է, և ծաղկի պէս ամոր վրայ կը նային ու կը հրձուին։ Ամերիկացւոց մէջ այնքարձանօթ ամուսնալուծումները բարուց խստութեան նշան մըն են քան թէ մեղկութեան. վասն զի ոչ մէկ կին կ'ուզէ իր մօտ գտնուող այր մարդու մը հետ մտերմութեան մտնել, առանց օրինաւորապէս ամոր հետ ամուսնանալու։ Ամերիկուհին տեսակներ մէջ թերևս ամէնէն աւելի ազատագրուածը կը համարուի, բայց գործնականին մէջ բարեկրթութեան և բարոյականի մասին ամէնէն աւելի խիստ դատաւորն է թէ՛ իր անձին և թէ՛ իր քոյրերուն համար, և գիտէ թէ ինչո՛ւ համար այդպէս պէտք է ընել։ վասն զի իր բարոյականին մէջ է այր մարդոց հանդէպ գործածած ոյժին գաղտնիքը։ Թերևս կը կարծուի թէ այսպիսի առանձնաշնորհում և պաշտեցեալ երիտասարդուհի մը ժամ առաջ ամուսնանալ փափաքի։ Բայց սխալ է այդպէս կարծելը։ Ամերիկուհին իր հետամտած կոչման հետեւելով, ինչպէս նաև իր կամ հօրը դրամովը ապրելուին հանդերձ կ'ուզէ հինգ տարի կամ աւելի երկար ատեն վայելել կեանքը։ Զբօսանքը, թատրոնը, ընկերութիւնը, ֆլիրդը քիչ մըն ալ սքօրդ, լրագիր և մակագինը կը բաւեն իրեն։

Վերջապէս իր մէջ կ'արթննայ ամուսնոյն և մայր ըլլալու փափաքը, և կարելի է ըսել թէ իր առաջին փափաքն է այդ։ Ամերիկուհին կը սիրէ զուակները՝ եւրոպացի մայրերուն չափ, երբ աշխարհ գան ամոնք և երբ չատուր չըլլան։ Զանոնք գաստիարակելու ծախքերէն խուսչելուն համար չատ զուակ ունենալ չուզեր. ամերիկացի ընտանիքներու մեծ մասը այս տեսակէտով Ֆրանսացիները կը գերազանցէ։ Ամերիկացի կնոջ կենցաղավարութիւնը բնականաբար կը փոխուի, իր հարստութեան ու ընկերական դիրքին համեմատ։ Ամերիկացի այրերն, ընդհանրապէս, անձնասիրութեան խնդիր կը համարին կինը կեանքի ամէն հոգերէն հեռու պահելը, և այս անձնասիրութիւնը կը համաձայնի վերեւ յիշուած այն մասնաւոր յարգանքին զոր այրերը կը տածեն կիներուն նկատմամբ, բայց այս ալ բացարձակ չէ։ Այրերը այդ հանգստաւէտութիւնը տալով կիներուն, այսինքն զանոնք կեանքի հոգերէ վերծ պահելով, կրնան իրենք ալ ազատօրէն քիւլպ յանախել։ Բարձր դասու պատկանող կիներն ալ ունին իրենց քլուպները, ուր կը յանախեն և թուղթ կը խաղան։ Բայց ի պատիւ ամերիկացի կնոջ, պէտք է ըսել նաև թէ երբ էրկանը եկամուտը նուազ ըլլայ, կինն ի սէր իր առատնոյն և զուակաց, իբրեւ պարտամանաչ և աշխատասէր կողակից, կընայ մրցիլ եւրոպացի կնոջ հետ, այսինքն պարզ կը հագուի, յանախ ինք կը հեւէ ու կը կարէ թէ՛ իր և թէ զուակաց զգեստները, և երբ աղախին մը մը չկրնայ վարձել, տան ստորին աշխատութիւնները խախշիկի մը ընել կուտայ և մնացեալն ալ ինք կ'ընէ։

ՏՕՔԹ. Խ. ՓԱՓԱԶԵԱՆ
ՄԱՍՆԱԳԻՏ
ԴԱՂՂԻԱԿԱՆ ԱԽՏԻ
ԵՒ ԾՆՆԴԱՄԻՋԱԿԱՆ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԵԱՆՑ
Վերջին կատարելութիւններով օժտուած մեր դարմանատան մէջ, միայն սեռական հիւանդութիւններ ունեցող հիւանդները, գիտութեան ամէնէն նոր մեթոտներու կիրառումով կը դարմանենք։
Հասցէ.— Պոլսէ-Գարու, չաքարվաճառ Հաճի Պէքիր էֆէնտիի դիմացը, սեղանատորին վերնայարկը, թիւ 19։
ԱՌԱՋԻՆ ԱՇՑԵԼՈՒԹԻՒՆԸ ԶՐԻ Է
15—7

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ԿԱՅԷՐԱՅԻ ՏԵՍԱԿՑՈՒԹԻՒՆԸ ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ՏԳԱՀՈՐՈՒԹԻՒՆԸ

Կայէրայի տեսակցութեան վրայ գերման լրագիրները կարճ հրատարակութիւններ կ'ընեն, որոնք քիչ մը մտահոգութիւն կը բուրեն, սակայն կը յարեն թէ մինչեւ հիմա Գերմանիոյ համար պատճառ մը չկայ կասկածելու և կամ վրդովելու։ Պերլինի թերթերէն ոմանք կ'ըսեն թէ անկարելի չէ որ խիստ կարեւոր համաձայնութիւններ գոյացած ըլլան Կայէրայի մէջ։ Ֆասիէ Զայթունկ այնպէս կը նկատէ թէ պատճառներ կան կարծելու որ Լոտարա թագաւորը կ'ուզէ վերջին փորձ մը կատարել Իտալիոյ թագաւորին մօտ՝ զէնընկեցութեան խնդրոյն համար։ Նոյն թերթը կը յարէ.— «Եթէ իրաւ է որ Ֆոն Պլեւլով իշխանը համոզում գոյացնել տուած է Պ. Դիդրոնիի՝ գերման տեսակէտին ճշդութեանը վրայ, ուրեմն պէտք է հանգստութեամբ սպասենք այդ տեսակցութեան արդիւնքին, զէնընկեցութեան գաղափարը բնաւ խանդավառութիւն չէ պատճառած Իտալիոյ պետական մարդերուն, որով իրաւացի է տարակուսիլ Անգլիոյ ըրած փորձերուն յաջողութենէն, եթէ ստուգիւ այդ է տեսակցութեան նպատակը։ Եթէ վերապահութիւնը այդ հանդիպումը Անգլիոյ և Իտալիոյ յարաբերութեանց մտերմական հանգամանքը միայն ցոյց կուտայ, Գերմանիա տեսած ըլլալու պատճառ մը չունի, վասն զի այդ բարեկամութիւնը բնաւ չի մեսսեր Երեսակ Զինակցութեան դոյութիւնը, որուն չի կրնար յաջորդել անգլիական դաշնակցութիւն մը։ Ընդհակառակը, անհամաձայնութեամբ կը սպասենք թէ Բարլին մէջ ի՛նչ պիտի ըսեն Լտուարտ թագաւորին կողմէ Մէլիերլրականի երկու երկիրներուն տրուած այցելութեան։»

—Գերմանիոյ կեդրոնի կուսակցութեան լրագիրը՝ Կերմանիա մտածդ է, և կ'ըսէ թէ Կայէրայի տեսակցութեան մէջ, Աթէնքի ու Կարթաքէնայի տեսակցութիւններէն ետքը, Անգլիա նոր օղակ մը ևս չունայ է Գերմանիան մեկուսացնող շղթային համար։ Նորտ Տոյչէ Ալկեմայնէ Զայթունկ, Լոխալ Անցայկէր և Նայնիոնալ Զայթունկ կամ լուռ կը մնան և կամ չատ քիչ կը խօսին։

—Հռոմէական Թանի ուղղուած հեռագիր մը կ'ըսէ.— «Գերման և աւստրիական լրագիրներուն հրատարակութիւնները տպաւորութիւն մը առաջ բերած են։ Իտալիոյ լրագիրները կը յայտարարեն թէ Իտալիա իրաւունք ունի յարաբերութիւններ հաստատելու Երեսակ Զինակցութենէն դուրս գտնուող Պետութեանց հետ, առանց կասկածի ենթարկելու Երեսակ Զինակցութեան մասին իր հաւատարմութիւնը։ Թրիպունա կ'ուզէ գիտնալ թէ միշտ այդ դաշնակցութիւնը արգելք մը կ'ըլլայ զայնս կնքողներուն գործելու ազատութեանը։ Ոչ։ քաղաքավարութեան։ Պաշտօնական չըլլանակներուն մէջ տիրող տպաւորութիւնը այն է որ Միջերկրականի մէջ Անգլիոյ թագաւորին ու թագուհիին ուղեւորութեան և Իտալիոյ թագաւորին Աթէնք վերադառնալու զուգադիպութիւնը առիթը կ'ընծայէր և. Նոյն իսկ կը պարտադրէր քաղաքական այցելութիւն մը։ Եթէ Լտուարտ Է. և Վիքթոր Էմմանուէլ թագաւորը ծովի վրայ իրարու տօստ դանուելով, մէկը Մալթայի և միւսն ալ Սիկիլիոյ մէջ, ճամբան զիրար բարեւել չուզէին, այդ վերապահումը զանազան հետեւանքներու պատճառ պիտի ըլլար։ Ուրեմն օտար լրագիրներու զարմանքը անհասկնալի է։ Քաղաքական չըրջանակներու մէջ կը կարծուի թէ Կայէրայի տեսակցութիւնը մեծ կարեւորութիւն պիտի ունենայ։ Վասն զի Լտուարտ Է. խիստ իրական ազդեցութիւն մը կը գործէ Անգլիոյ արտաքին քաղաքականութեան վրայ, ինչպէս Վիքթոր Էմմանուէլ թագաւորը Իտալիոյ արտաքին քաղաքականութեան վրայ։»

Մ. ՆԱՀԱՆԳՆԵՐԸ ԱՌԱՋԻՆԱԿԱՆ ՀԱՄԱՄԱԺՈՂՈՎԸ

Նիւ-Եորքի մէջ խաղաղութեան համաժողովին պատուիրակները իրենց առաջին հանդիպումին մէջ իրարու ճանաչաձայն գտնուեցան։ Արդարև, մինչդեռ զէնընկեցութեան կուսակից են և կամ գէթ սպառազինութեանց սահմանափակումին, բայց ուրիշներ բացարձակապէս համակարծիք են այն հին առածին թէ երկրի մը համար խաղաղութիւնը զինեալ վիճակի մէջ միայն կրնայ ըլլալ։ Զէնընկեցութեան այդ խնդիրը հիմա բուռն վիճաբանութեանց պատճառ կ'ըլլայ։ Կիրակի իրիկուն այն օթեւէնին մէջ, ուր կը բնակին նոյն համաժողովին օտար պատուիրակները չատերը, վիճաբանութիւնը չատ բուռն էր։ Նիւ-Եորքի զանազան մասերուն մէջ կիրակի օրը նախնական գումարումներ տեղի ունեցան՝ համաժողովին գումարման համար։

—Համաժողովին երկուշաբթի օրուան գումարումին մէջ, որ խիստ շահեկան էր, խօսեցան Նիւ-Եորքի քաղաքապետ Պ. Մաքէէն, արտաքին գործոց նախարար Պ. Ռութ և միլիառատէր Պ. Քարնէկի։ Նաեւ կարդացուեցաւ Նախագահ Պ. Ռուզվէլթի նամակը՝ համաժողովին նախագահին ուղղուած։ Այդ նամակին մէջ Պ. Ռուզվէլթ համաժողովին ամենամեծ յաջողութիւններ մաղթելէ ետքը, կ'ըսէ.

«Դէթ առայժմ բացարձակապէս կ'ընդդիմանամ զէնընկեցութեան գաղափարին։ Եղածը տեսակցութիւն մը պիտի ըլլայ և ոչ թէ բարեբաստութիւն մը, վասն զի եթէ ամէնէն քաղաքակրթեալ երկիրները որոշեն զէնընկեց ըլլալ, այդ պարագային վայրենի ժողովուրդներու դէմ պիտի չկրնան ինքզինքին պաշտպանել։»

Այսու հանդերձ Մ. Նահանգաց կառավարութիւնը եթէ զէնընկեցութեան կուսակից չէ, սակայն փափաքող է սպառազինութեանց սահմանափակումի մը, և. արտաքին գործոց նախարար Պ. Ռութ արդէն այդ տեսակ ապահովութիւն մը տուաւ, երբ իր ճառին մէջ յայտարարեց թէ ամերիկեան կառավարութեան կարծիքը այն է որ յառաջիկայ Դեսպանախորհուրդը պարտաւոր է տակաւին քննել տերութեանց միջև համաձայնութեան կարելիութիւնը՝ սպառազինութեանց սահմանափակումի խնդրոյն համար։ Պ. Ռութ ըսաւ թէ ամէն ջանք պիտի ըլլայ՝ կարգադրելու այդ խնդիրը, և եթէ այդ ջանքը յաջողի, ինչպէս հաւանական է, բաղձալի նպատակը ձեռք բերելոյ, գէթ պիտի օգնէ ճամբան պատրաստելու ապագային համար կարելի համաձայնութեան մը՝ այդ կարեւոր խնդրոյն համար։ Պ. տ'Էթուրնէլ տը Բոնսթան խօսեցաւ այն առարկութիւններուն վրայ զորս պէտք է առաջարկէ Լա Հէյի յառաջիկայ Դեսպանախորհուրդը։ Պ. Քարնէկի ալ իր բանախօսութեան մէջ ըսաւ թէ պատուիրակները գումարուած էին մէջտեղէն վերցնելու պաակարտիները՝ միջազգային խնդրոց կարգադրութեանը համար։ Միլիառատէրը յարեց թէ Պ. Մունսթէրպէրկի պիտի չկրնայ հաւատացնել թէ այդ բեռը չէ գլխաւոր պատճառը Գերմանիոյ դարձուածքին։

ՎԱՏԻԿԱՆ

ՊԱՊԻՆ ԲԱՆԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆԸ

Թանի Պերլինի Թղթակիցը կը հեռագրէ.— «Ընդհանուր տպաւորութիւնը, մանաւանդ Վատիկանի մէջ, այն է թէ Պապին բանախօսութիւնը ցոյց կուտայ հակում մը դէպի խաղաղեցում և անկեղծ փափաք մը՝ դարձեցնելու Ֆրանսայի հետ վէճը։ Վատիկանի պատկանող անձ մը կ'ըսէր ինծի թէ Պիոս Ժ-ի համար անկարելի էր եկեղեցական ժողովին մէջ չխօսիլ ամբողջ քրիստոնէութիւնը զբաղեցնող իրողութեանց վրայ. միանգամայն անկարելի էր չբողոքել կարգ մը ծանօթ յարձակումներու և արարքներու դէմ. նաև անկարելի էր չպաշտպանել Եկեղեցւոյ հոգեւոր իրաւունքները կղերին վրայ։ Պապը, սակայն, իր բանախօսութեան մէջ, մասնաւորաբար ուշադիր եղաւ մեծ ու ողնիւ Ֆրանսան ուշադրելու մէկ քանի անձնաւորութեանց հետ։ Պապին ուղղած կոչը անոնց որ առանց կաթոլիկ ըլլալու խաղաղեցուցման ու միաբանութեան փափաքող են, ցոյց կուտայ իսկական մտածումը Պիոս Ժ-ի, որ կը տարուպի իրաց ներկայ կացութենէն։»

ԱՆԳԼԻԱ

ԳԱՂԹԱԳԻՐԸ ՀԱՄԱՄԱԺՈՂՈՎԸ

Երկուշաբթի օրը Անգլիոյ նախարարապետ Սըր Հէնրի Բէմբրէլ Պէնըրմէն արտաքին գործոց պաշտօնարանին մէջ կատարեց բացումը գաղթական չորրորդ համաժողովի նիստերուն, որուն ներկայ կը գտնուէին Քանատայի, Աւսթրալիոյ, Նոր-Զէլանտայի, Բարկոյսի, Նաթալի ու Թրանսվալի Նախարարպետները և Անգլիոյ Դաշինքին անդամները։ Լրագրի ներկայացուցիչները և հանրութիւնը չընդունուեցան այդ գումարումին։ Երկուշաբթի իրիկուն շրջանակուած պաշտօնական տեղեկագրութեան նայելով, Սըր Հէնրի Բէմբրէլ Պէնըրմէն իր բացման ճառին մէջ յիշեր է որ համաժողովը պիտի զբաղի մանաւանդ ըրիտանական տէրութեան մէջ առանձնաշնորհեալ վաճառականութեան խնդրով, ինչպէս նաև կարեւոր խնդիրներով։ Համաժողովը իրաւունք չունի, սակայն որ և է վերջնական որոշում տալ, վասն զի անգլիական կառավարութիւնը միայն նախապէս տրուած որոշումը պիտի գործադրէ։ Գաղթավայրի նախարարապետներու իրաքանչիւրը քանի մը խօսք ըսին իբրև պատասխան Սըր Հէնրի Բէմբրէլ Պէնըրմէնի։ Պոթա զրաւարը իր թարգմանին միջոցաւ յայտարարեց թէ երջանիկ է իր ներկայութեամբը հաստատելով որ Թրանսվալի հոլանտական ժողովուրդը պատրաստ է ուղղամտութեամբ աշխատիլ, անգլիական ժողովուրդին հետ համերաշխ, գաղթավայրին և բրիտանական տէրութեան բարեկեցութեանը։ Համաժողովին զբաղելիք առաջին խնդիրը պիտի ըլլայ երկրին զինուորական պաշտպանութիւնը։ Նաև կայ մաքսային միութեան մը խիստ շահեկան խնդիրը, նախապատիւ մաքսերով, ուրկէ պիտի օգտուին ըրիտանական երկիրները կազմող զանազան ժասերու ապրանքները։ Առ այժմ չի յուսացուիր որ այդ խնդրոյն վիճաբանութիւնը գործնական արդիւնքի մը յանգի։ Անգլիա վճռաբար մաքսային ազատ-փոխանակութեան կուսակից կը մնայ և հմտակարծիք չէ այն տեսակ ծրագիրներու որոնք մաքսի ենթարկուն կեանքի անհրաժեշտ բերքերը։

ՍՊԱՆԻՈՅ ՆԱԻԱՏՈՐՄԸ

Թէպէտ 1897ին, այսինքն սպանեւամերիկեան պատերազմէն քիչ առաջ սպանական նաւատորմը հպձեռպով վերագրաւելու ձեռնարկուած էր, բայց այդ պատերազմին սկսած ատեն (1898 ապրիլ 24) Սպանիա չկրցաւ թշնամիին դիմադրելու կարող նաւատորմ մը ունենալ։ Պատերազմին ծագման ատեն Սպանիոյ ուներ, Քարլոս Ե. և Բիլյօ երկու մարտանաւերէն դատ, որոնք չունութեան մէջ էին դեռ, 60ական թուականներէն մնացած երկու հին զրահաւորներ՝ Վիքորիա և Նումանսիա, որոնց թնդանօթները դեռ նոր կը տեղաւորուէին։ չորս փոքր յածանաւ որոնց ամէնէն նորն էր Բրիսլօսպալ Բօլօն, որոնք մեծ թնդանօթ չունէին իրենց մէջ։ Ուրիշ հինգ յածանաւեր ալ կային, բայց ատոնց սպառազինումը կատարեալ չէր, ինչպէս նաեւ Դ. և Դ. կարգի մէկ քանի նաւեր, որոնք թշնամւոյն ձեռքն իսկն։ Ատոնցմէ զատ կային 14 թորփիլարակ, 13 թորփիլակիր, մէկ ընդծովեայ և 14 վաճառարարի նաւեր, որոնք փոխադրութեան յատկացուեցան։ Պատերազմին սկզբնաւորութեան ատեն Այթօնիօ Ժա. զրաւաւոր յածանաւը, և Բեճա Մէքսիկա անգրահ յածանաւը Բուսպայի ջուրերուն մէջ էին. ուրիշ երեք յածանաւեր, երեք թնդանօթակիր և երեք թորփիլակիր նաւեր ալ կային Փիլիպպինեան ջուր։ Սպանիա այն ատեն այս անենչան ոյժերով պատերազմեցաւ իրարմէ հազարաւոր մղոն հեռու երկու տարբեր վայրերու վրայ պատերազմ մղել. և, հակառակ իր նաւազներուն քաջութեան, կորսնցուցաց իր չորս յածանաւերը։ Սպանիա այդ ատենէն ի վեր առաջին կարգի մէկ յածանաւ (7500 թոն). Բ. կարգի երկու յածանաւ (5350 և 2134 թոնոց) չունի։ տուաւ, բայց ատոնք անբաւական էին իր ծովեզերքներու պաշտպանութեան։ Հինէն մնացած են Բ. կարգի մարտանաւ մը, Բ. կարգի երկու յածանաւեր և Դ. կարգի յածանաւ մը. ինչպէս նաև երկու զրահապատ թնդանօթակիրներ, հինգ հին թորփիլանաւածներ, 7 հին թորփիլակիրներէ և 18 փոքր եղեռապատ նաւերէ բաղկացած տորմիղ մը։ 18 չոգենաւեր ալ կան որոնք ի հարկին կրնան օժանդակ յածանաւերու վերածուիլ։ Սպանիոյ այս անկատար նաւատորմը վերակազմելու համար վերջերս ծրագրուեցաւ ուրը Ա. կարգի մարտանաւ, չորս Ա. կարգի յածանաւ, 12 թորփիլանաւած և բաց ծովի յարմար 12 նաւեր չունել։ Երեք ընդծովեայ նաւերու չունութեան արդէն սկսած է։ Հիմա նաւատորմին վերակազմութեան համար, յարակից զանազան պէտքերով, 500 միլիոն բէզէտա պիտի ծախսուի։

ՅԱՆԳՈՒԱԳ ՈՒՂԵՒՈՐՈՒԹԻՒՆ ՄԸ

ՈՒՐԻՇԻՆ ԵՒ ԲԱՐԼԻՆԻ ՄԻՋՈՒՆ

Բարլին Մարկն լրագիրը Բէքթինի և Բարլին միջև ինքնաչարժ կառքով ուղեւորութիւն մը կը սարքէ, 15,000 քիլոմեդր երկայն միջոցի մը վրայ, որ այդ երկու քաղաքներուն միջև գտնուած հեռաւորութիւնն է, և ուղեւորները մասամբ անապատ և մասամբ անուրի վայրերէ անցնելու ստիպուած են։ Այդ ուղեւորութեան մասնակցելու պատրաստակամութիւն յայտնողներուն առաջինները է Լ. Սէքթարտ հանդէսին հրատարակիչ և արտասանող երեսփոխան Գորկէզ իշխանը։ Մինչեւ ցարդ թէեւ 27 հոգի պատրաստակամութիւն յայտնեցին մասնակցելու այդ ուղեւորութեան, բայց մէկ քանիներ ապա հրաժարեցան։ Գորկէզ իշխանը ոչ միայն լաւ վարիչ մըն է ինքնաշարժ կառքի, այլ հմուտ աշխարհագրագէտ, Ասիական լեռանց վերելքներու վարժութիւն ունեցող, և խուզարկուուղեւոր մըն է։ 1899ին Գէյրոթէն մինչեւ Թայքէնտ գիտական ուղեւորութիւն մը ըրաւ Ասիոյ մէջ։ Թայքէնտէն մինչեւ Իսիք Քուլ լիճը գնաց և Նանադ գետին հովիտին քարտէսը պատրաստեց։ Ապա Օսի գետին ճամբով մինչեւ Պայքալ լիճը յառաջացաւ և անկէ ալ առաջին անգամ ինք միայն, իբրեւ ոչ-Ռուս մը, անդրկասպեան երկաթուղիով մինչեւ Ամուր և մինչեւ Վլատիվոսթոք գնաց։ Այն ատենի իր ուղեւորական տպաւորութիւնները հատորի մը մէջ ամփոփեց, որուն անունն է «In Asia»։ Իշխանը այրիլ 11ին Նաբոլիէն ճամբայ ելաւ վերստին իր կնոջ հետ, Բէքթի երթալու համար։ Թիխոլուճա լրագրին մէկ աշխատակցին հետ տեսակցութեան ատեն ըսաւ թէ կը կարծէ որ ինքնաշարժ կառքով երկու կամ առաւելն երեք ամիսէն Բէքթին կը հասնի, վասն զի մոտաւոր է օրական 200 քիլոմեդր տեղ ընթանալ։ Վերոյիշեալ 15,000 քիլոմեդր երկայն միջոցին 10,000ը կա՛մ այնպիսի տեղեր է ուր ճամբայ չկայ, կամ դժուարանցանելի լեռներ կան, և կամ գետերով ու գետակներով արգիլուած ըլլալուն, անոնց հունէրէն անցնիլ պէտք պիտի ըլլայ։ Ճամբուն յոռեգոյն մասն է Բէքթէն Քալան երկարող 206 քիլոմեդր երկայն ճամբան։ Այս մասին մէջ 50 քիլոմեդր երկայն միջոց մը կայ, Բէքթէնի ետին, որ բաւական զառիվեր է և հին հռոմէական պաղոտաներուն պէս սալարկուած, որուն վրայ սակայն բաղմաթիւ են խոռոչները և ծակերը։ Զինական երկրորդ պարիսը անցնելէ ետքը, կուգայ 1700 մեդր բարձր մոնկոլեան լեռնադաշտը, և ապա Կօպի անապատը, որ յատակ 400 մեդր բարձրութեամբ աւազի ալիքներ կը հանէ, ուրկէ ետքը՝ Ուրիա տանող 1000 քիլոմեդր երկայն թղթատարի ճամբուն կը յանգի։ Թէեւ այս ճամբուն ամէն մէկ 50 քիլոմեդր տեղին վրայ կայարաններ կան որոնք Ռուսիոյ կողմէ դրաւուած են Մոնկոլներէ, ամէն տեսակ հոգածութեան համար, բայց անձնական ապահովութիւնը անվստահ չի համարուիր։ Սիպերիոյ մէջի իսկ ճամբորդութիւնը դիւրացած է. հոն ալ իւրաքանչիւր 35 քիլոմեդր հեռաւորութեամբ թղթատարի կայաններ կան։ Թէպէտ ճամբաները զառիվայր են, գետերը գէթ հոն կամուրջներ ունին, և հասկաւոր պարագային կարելի է անդրսիպերեան երկսթուղիին հասնիլ։ Բեռափաչէն Պայքալ լիճը հասնելէ ետքը, որուն վրայէն կառաբարձ չոգենաւով կ'անցնուի, անկէ ուղղակի Իրքուցք, Բրատսեռարաք, Դօմսք, Օմսք, Բուբասն, Բազան, Նիժնի-Նովկորոտ, Մոսկուա, Սմոլենսք, Վարշավիա։ Նիժնի-Նովկորոտէն սկսեալ ընական ճամբաներու, տեղ տեղ հեստական ճամբաներ կը տեսնուին։ Բէքթէնէ մինչեւ Վարշավիա ճամբան ու հանգրուանները պարտաւորիչ են, իսկ Վարշավիայէն սկսեալ ճամբորդը ազատ է ուզած ճամբան ընտրել։ Այս ճամբորդութեան համար իշխան Գորկէզ յատուկ ինքնաշարժ կառք մը շինել տուած է, որուն անունն է Իդալիա և ամբողջ ծանրութիւնն է 1 ու կէս թոնս, ծանրութիւն մը որ կառքը ազատ կը պահէ ճանապարհաս տեղերու մէջ մնալուէն։ Զորս տախտակ կայ կառքին հետ, որ ի հարկին տիղմերը մէկդի ընելու կը գործածուի, բայց ուզուած ատեն ալ ուրիշ բանի կրնայ գործածուիլ՝ այսինքն ի հարկին կարելի է կառքին նեցուկ գործածել կակուղ հողերու վրայ կամ իբր կամուրջ՝ նեղ առուակներու վրայէն անցնելու համար։ Ամէն պարագայի համար, այսպիսի ճամբորդները տեսակ մը սրամայր խարիսխ հետ կ'առնեն՝ կառքը անկումէ կամ մարձումէ պաշտպանելու համար։ Վրան մէն ալ կայ որ ցորեկը իբր հովանի կը ծառայէ և գիշերն ալ բացօթեայ անցնելու։ Թէպէտ ուսելիքի խնդիրը կարեւոր հոգ մը չէ ըստ ինքեան, բայց կառքին մէջ ամէն տեսակ պահածներ և թէյ ու կիրակուր կամ միս եփելու կամ խորովելու գործիք կը գտնուին։ Վերջապէս մէկ քանի տեսակ կարեւոր դեղեր և վիրակապեր։ Իշխանը և կինը իրենց կառքին մէջ պիտի ունենան նաեւ մէնքնավար մը և ծառայ մը։

ՇԵՐՄԱԿ ԼՈՒՐԵՐ

ՍԼԻԳՈՅԻ արարողութիւնը տեղի ունեցաւ երէկ Համիտիէ մզկիթին մէջ։ Վեհ. Սուլթանը կէսօրին նոյն մզկիթը գնաց փառաւոր հանդէսով և ուրբաթի աղօթքը կատարելէ ետքը Կայս. Պալատ դարձաւ։ Հիւրանոցին մէջ կը գտնուէին Անգլիոյ, Գերմանիոյ, Ռուսատանի ու Սերպիոյ դեսպանները՝ իրենց առաջին թարգմաններով և օտարազգի հիւրեր։ Ներկաներէն ոմանք արժանացան Կայս. մեծարանաց։

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ ՀԱՅԱՐՏՈՒԹԻՒՆ. — Երէկ, ուրբաթ, Սէլամլիքի արարողութենէն ետքը, Վեհ. Սուլթանին կողմէ շնորհուած արտօնութեամբ, Գերմանիոյ դեսպան Պարոն ֆոն Մարշալ, Անգլիոյ դեսպան Սըր Նիքոլաս Օ'Բրոնոր, Ռուսատանի դեսպան Պ. Կրիբարիս և Սերպիոյ դեսպան Պ. Նէնատովիչ պատիւ ունեցան ոչ-պաշտօնապէս ներկայանալու Ն. Կ. Վեհափառութեան։

ՀԻՒԱՆԴԻ Համիտիէ երկաթուղիին յանձնաժողովը կը ծանուցանէ թէ նոյն երկաթուղիին հեռագրական թելին համար հարկ եղած կապմանները եւրոպական նուազուրդով պիտի գնուին։ Մասնաւորաբար ուղղուելիք պէտք է ուրբաթ և երեքշաբթի օրերը նոյն յանձնաժողովին գիմեն, հարկ եղած բացատրութիւնները ստանալու համար։

Պ. ՊՈԼՍՈՅ Թղթատարատան տուրհանդակներու քննիչ Շէֆիզ պէյ հանգստեան կոչուեցաւ 931 դրուշ ամսաթոշակով։

ԷՖԵՐԴԻՆ նահանգին անտառներու ընդհանուր քննիչի երկրորդ քարտուղար Կարագուեցաւ Էսկիշէհիր ծովափրուրի հանքին քարտուղար Արթին Սահակ էֆ.։

ԿԱՂԱՔ ԴՈՒԱՐ. — Դրբնա Ալիի մէրբէսին ուսանողներէն Խալիլզուլա Մէհմէտի համար իմացուելով որ իր սենեակին մէջ կեղծ դրամ կը պատրաստէ, խուզարկութիւն կատարուեցաւ. գտնուեցան մէնիպէի երեք կեղծ քառորդներ, կապարներ և այլն։ Այդ անձը յանձնուեցաւ դատական պաշտօնէութեան։

ԱԹԱԼԵՐԻ ՊԱՆԴԱԲԱՆԻՆ վարչութիւնը որոշեց Դալամիոյ իր ճիւղին չուրջը գըտնուած մէկ քանի խանութները գնելով, կցել այդ ճիւղին։

ՕՍՏԵՆԴԻ կը գրեն թէ այս տարուան ձմեռուան սառակութեան հետեւանքով գրեթէ ամէն տուն ցրտառութենէ հիւանդացողներ եղած են։ Ցորենը թէեւ ցուրտին դիմացաւ և, սակայն կանեփի հունտը վնասուած է։ Վարսակին համար ալ կ'ըսուի թէ վնասի ենթարկուած է։ Նորածին գառնուկներու մեծ մասը կորած է։ Ցուրտին, ձիւնին ու անձրեւին հետեւանքով թէեւ ամառուան ցանքը քիչ մը յապաղած է, սակայն գարունը եկած ըլլալով, այդ զրկանքը կարելի պիտի ըլլայ։

ԱՏԱՐԱՆԱՐԸ կը գրեն թէ Սաքարիայի ջուրերը տակաւին իրենց սովորական վիճակը գտած չըլլալով, մէկ քանի գիւղերու և մանաւանդ Զաթալքէօյ, Հէնտէք ու Ագեաղը գիւղախումբերուն միջև հաղորդակցութիւնները ու փոխադրութիւնները դժուարութեամբ կը կատարուին։

ՍԻԼԻՒՐԻ. — Հինգշաբթի առտու Ատարաբի մէջ երկրաշարժի թեթեւ ցնցում մը զգացուեր է՝ արեւելքէն արեւմուտք։

ԻՄԻՐԷԶԻՆ մէջ ծխախոտի գինը բաւական բարձր է։ Ռումանիոյ ծխախոտի Ռէժիին կողմէ հոն զրկուած պաշտօնեաներ մեծաքանակ ծխախոտ գնած և Ֆուսմանիա վերադարձած են։

ՈՒՏԵԼԻԹԵՆԵՐՈՒՆ ՀԻԱԳԱՍԱԿԱՆ. — Աւսթիկ երէկ Կ. Պոլիս ժամանած ու վճռառուած ուտելիքներուն գիները և քանակութիւնը։

Զուկ. — Զինարանին մէջ երէկ վաճառուեցան լէվրէք՝ քիլոն 11½ դրուշ, պարզունիա՝ 12, լիգիր՝ 12 և գաճա՝ 8½. իսկ չիրոյին հարարը՝ 105 դրուշ։

Մածուն. — Բումէլիին երեք նաւակներով բերուած մածունները ծախուեցան օխան 4 դրուշի։ Միտիլլիէն 60 սափոր մածուն բերուելով օխան 3 դրուշի ծախուեցան։

Պանիր. — Երէկ տանտրէնդ պարկ թարմ գաւար պանիր բերուեցան, որոնց օխան 9½ դրուշի ծախուեցաւ։ Միտիլլիէն բերուած քսան տակառ պանիր՝ 7, տանտրէնդ մնացեալ լոր պանիր՝ 6.10, տասը մնացեալ գաւարաղ՝ 8.10 և տասը կողով սպիտակ պանիր (չայրը) օխան 7 դրուշ։

Հաւ. — Երէկ բերուած հաւերը 7½ և վառնակներն ալ 3½ դրուշի ծախուեցան։

Բանջարեղէն. — Բակլա՝ օխան 70 փարա, տոմաթէ՝ 3 դրուշ։, դդում՝ 4½ և վարունգին հարիւրը 40 դրուշ։

Ձուկ. — Այվալըքէն

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՅՐԱՊԵՏՈՒԹԻՒՆ
Ամսագիր գրականութեան, գիտութեան, քաղաքակրթութեան եւ հասարակական կեանքի
Հրատարակեալ Ս. Էջմիածնի Գրագիտաց Դասուն
Տարի Ա. Ամսագիր Գ. Գրքոյկ Գ.
Ս. Էջմիածին, Տպարանն Ս. Աթոռոյ Ս. Էջմիածնի, 1907

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՅՐԱՊԵՏՈՒԹԻՒՆ

ԱՌԱՋԻՆ ԳԼԽԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆ

Ս. ԳՐԻԳՈՐ ԼՈՒՍԱՒՈՐԻՉ

Ս. Գրիգորի Լուսաւորչի անունը, որ Հայոց Եկեղեցւոյ հիմնադիրն է, ամենայն հաւատացեալ հայերի համար սրբազան անուն մը կազմած է դարերու ընթացքին։ Ամենայն հայ, ինչպէս ասացինք, ամենայն հայ, ինչպէս ասացինք, ամենայն հայ, ինչպէս ասացինք։ Ամենայն հայ, ինչպէս ասացինք։ Ամենայն հայ, ինչպէս ասացինք։

ԱՆԱՏՈԼՈՒԻ 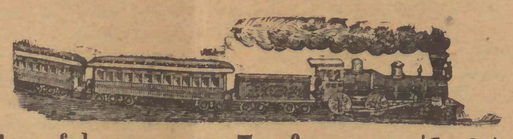 ԵՐԿԱԹՈՒՂԻ

Երթեւեկութիւն կառախումբերու 1907 մարտ 1 (Ն.Տ.) ուրբաթ օրէն սկսեալ

ՀԱՅՏԱՐ ԲԱՇՏ ԷՍԿԻ-ՇԷՀԻՐԻ ԳԻԾ

ԵՐԹ

ԿԱՌԱԽՈՒՄԲ

ԿԱՅԱՐԱՆ		Թ. 2 Ճամբ. Առտ.	Թ. 44 Խառն Առտ.	Թ. 4 Ճամբ. Առտ.	Թ. 6 Ճամբ. Առտ.	Թ. 8 Ճամբ. Առտ.	Թ. 10 Ճամբ. Առտ.	Թ. 12 Ճամբ. Իրի կ.	Թ. 14 Ճամբ. Իրիկ.	Թ. 16 Խառն Իրիկ.	Թ. 18 Ճամբ. Իրիկ.	Թ. 10 Ճամբ. Իրիկ.	Թ. 22 Ճամբ. Իրիկ.	Թ. 24 Ճամբ. Իրիկ.
		ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.
Քարաքէօյ Կամուրջ	մկն.	11 52	12 20	1 28	2 15	3 31	4 36	6 01	7 26	8 45	9 38	10 33	11 14	12 08	1 10
	ժմն.	12 12	12 40	1 48	2 35	3 51	4 56	6 21	7 46	9 05	9 58	10 53	11 34	12 28	1 30
Հայտար Փաշա	մկն.	12 17	1 10	1 55	2 43	3 56	5 01	6 26	7 51	9 17	10 05	10 58	11 39	12 33	1 35
Դզզլլ Թօփրաք	»	12 25	—	2 03	2 51	4 04	5 09	6 34	7 59	9 26	10 13	11 06	11 47	12 41	1 43
Ֆէնէր Սօլու	»	12 28	1 20	2 06	2 54	4 07	5 12	6 37	8 02	9 30	10 16	11 09	11 51	12 44	1 46
Կէօզ Թէփէ	»	12 32	—	2 10	2 58	4 11	5 16	6 41	8 06	9 35	10 20	11 13	11 55	12 48	1 50
Իրէնքէօյ	»	12 36	1 30	2 13	3 02	4 15	5 20	6 45	8 10	9 40	10 24	11 17	11 59	12 52	1 51
Պօսթանճըք	»	12 44	1 37		3 08	4 21	5 26	6 51	8 16	9 47	10 31	11 24	12 06	12 59	2 —
Մալթէպէ	»	12 54	1 48		3 17	4 30	5 34	6 59	8 24	9 58	10 39	11 32	12 14	1 07	2 08
Քարթալ	»	1 06	2 02	ժմն.	3 27	4 40	5 45	7 10	8 35	10 12	10 50	11 43	12 24	1 17	2 18
	ժմն.	1 16	2 12	—	3 34	4 47	5 52	7 17	8 42	10 22	10 57	11 50	12 31	1 24	2 25 ժմն.
Բէյնտիք	մկն.		2 28							10 33					
Թուզլա	»		2 40							10 54					
Կէյպզէ	»		3 11							11 14					
Տիլ Իսկէլէսի	»		3 33							11 36					
Թավշանճիլ	»		3 43							11 46					
Հէրէքէ	»		4 03							12 03					
Սարըճա	»		4 23							12 26					
Թիւթիւն Զէյթլիք	»		4 36							12 39					
Տէրինճէ	»		4 48							12 50					
Իզմիտ	ժմն.		5 01							1 04					
	մկն.		5 26												
Պէօյիւք Տէրպէնտ	»		6 04												
Սապանճա	»		6 31												
Համիտիէ	»		7 —												
Կէյվէ	»		7 48												
Աք Հիսար	»		8 11												
Մէքէճէ	»		8 43												
Լէփքէ	»		9 09												
Վէզիր Խան	»		9 46												
Պիլէճիք	ժմն.		10 27												
	մկն.		10 47												
Քարաքէօյ	»		11 09												
Պօզիւք	»		12 42												
Ին Լօնիւ	»		1 30												
Զուքուր Հիսար	»		2 01												
Էսկի Շէհր	ժմն.		2 41												

1907 մարտ 20-էն սկսեալ հիմնական կարգի համար

18—50

ԴԱՐՁ

ԿԱՌԱԽՈՒՄԲ

ԿԱՅԱՐԱՆ		Թ. 1 Ճամբ. Առտ.	Թ. 3 Ճամբ. Առտ.	Թ. 5 Ճամբ. Առտ.	Թ. 7 Ճամբ. Առտ.	Թ. 9 Ճամբ. Առտ.	Թ. 41 Խառն Առտ.	Թ. 11 Ճամբ. Առտ.	Թ. 13 Ճամբ. Առտ.	Թ. 15 Ճամբ. Իրիկ.	Թ. 17 Ճամբ. Իրիկ	Թ. 19 Ճամբ. Իրիկ	Թ. 43 Խառն Առտ.	Թ. 21 Ճամբ. Իրիկ.	Թ. 23 Ճամբ. Իրիկ.	Թ. 25 Ճամբ. Առտ.
		ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.
Էսկի Շէհր	մկն.												10 50			
Զուքուր Հիսար	»												11 29			
Ին Լօնիւ	»												12 04			
Պօզիւք	»												12 38			
Քարաքէօյ	»												1 16			
Պիլէճիք	ժմն.												2 06			
	մկն.												2 26			
Վէզիր Խան	»												3 03			
Լէփքէ	»												3 49			
Մէքէճէ	»												4 20			
Աք Հիսար	»												4 47			
Կէյվէ	»												5 13			
Համիտիէ	»												6 14			
Սապանճա	»												6 32			
Պէօյիւք Տէրպէնտ	»												6 57			
Իզմիտ	ժմն.												7 30			
	մկն.						11 40						7 55			
Տէրինճէ	»						11 58						8 10			
Թիւթիւն Զէյթլիք	»						12 09						8 21			
Սարըճա	»						12 21						8 32			
Հէրէքէ	»						2 50						8 57			
Թաֆշանճիլ	»						1 01						9 08			
Տիլ Իսկէլէսի	»						1 15						9 19			
Կէյպզէ	»						1 46						9 48			
Թուզլա	»						2 07						10 0			
Բէյնտիք	ժմն.						2 27						10 32			
	մկն.	11 25	12 14	12 58	1 51		2 44	4 09	5 34	6 59	8 24	10 01	10 43	11 36	12 34	
Քարթալ	»	11 33	12 22	1 07	2 —		2 57	4 17	5 43	7 08	8 33	10 10	10 53	1 45	12 42	
Մալթէպէ	»	11 43	12 32	1 17	2 10		3 5	4 28	5 5	7 18	8 43	10 20	11 03	11 55	12 52	
Պօսթանճըք	»	11 51	12 41	1 25	2 18		3 20	4 36	6 04	7 26	8 51	10 29	11 20	12 04	1 01	
Իրէնքէօյ	»	11 57	12 47	1 32	2 24	3 05	3 30	4 42	6 07	7 32	8 57	10 35	11 38	12 10	1 08	
Կէօզթէփէ	»	12 01	12 51	1 36	2 28	3 09	—	4 45	6 11	7 36	9 01	10 39	—	12 14	1 12	
Ֆէնէր Սօլու	»	12 05	12 55	1 40	2 32	3 13	3 44	4 50	6 15	7 40	9 05	10 43	11 49	2 8	1 16	
Դզզլլ Թօփրաք	»	12 08	12 58	1 43	2 35	3 16	—	4 53	6 18	7 43	9 08	10 46	—	12 2	1 19	
Հայտար Փաշա	ժմն.	12 16	1 06	1 51	2 43	3 24	3 54	5 01	6 26	7 51	9 16	10 54	11 59	12 29	1 27	
	մկն.	12 21	1 13	1 57	2 48	3 29	4 04	5 06	6 31	7 56	9 22	10 59	12 34	12 34	1 35	
Քարաքէօյ Կամուրջ	ժմն.	12 41	1 33	2 17	3 08	3 49	4 24	5 26	6 51	8 16	9 42	11 19	12 54	12 54	1 55	

Հիմնական կարգի համար 1907 մարտ 20-էն սկսեալ

ՄԱՆՕԹՈՒԹԻՒՆ. — Դոյզերու ուղղակի արձանագրութիւնը, Քարաքէօյի կամուրջէն դէպ ի երկաթուղի եւ երկաթուղիէն դէպ ի Քարաքէօյի կամուրջ. սա կառախումբերուն համար միայն պիտի կատարուի
Ա.) Շրջկայքի կայարաններէն դէպ ի Քարաքէօյի կամուրջ — Թիւ 3, 5 7, 9. 11 41 13 15 17 19. 43։ Բ.) Մեկնում Քարաքէօյի կամուրջէն.— Թիւ 44 6, 10. 12 14, 46 18 20 22 4։

MIDY

ՍԱՆԴԱԼ ՄԻՏԻ
ՄԻԱՅ ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԹԻՒՆ ՄԻՋՕՐԻ ՀՌՉԱԿԱՒՈՐ ՍԱՆԴԱԼՈՎ
SANTAL MIDY

ՍԱՆԴԱԼ ՄԻՏԻ

Անվնաս. կը լինէ ֆոշոհնոն. փլուդեր, նեւրոլոգիէր, 48 ժամուան մէջ կը բուժէ հոսումները. յոյժ ազդեցիկ է միզանցքի հիւանդութեանց մէջ. միզանց քարոքրքրման, արիւնամիզութեան, առանց միլացաւ պատճառելու զոր առաջ կը բերեն անզուտ և ուրիշ դեղերու հետ խառն սանդալները։
Ամեն քարթել ՄԻՏԻ անունը կը կրէ։
Ամեն դեղատանոցի
A.

Դործակատար՝ Ժ. Պ. Տալէֆիօ, Դալաթիա, Կ. Պոլիս։

ԱՊԱՌԻԿ

ՆՈՐ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ
ԵՒ
ՆՈՐ ՏԵՍԱԿՆԵՐ

ՀԵՐՈՅԱՅԻ ԽԷՐՏԱՅԻ

Ամէն անուան յատուկ սկզբնատառով աղամանդազարդ ոսկի մատնիներ

Հէրմայի վաճառատունը՝ զոտարեղէններու, ոսկի և արծաթ չղթաներու, գրպանի, պատի և քսնօղի ժամացոյցներու մանաւոր վաճառումէն զատ՝ իր բազմաթիւ յաճախորդներուն վստահութենէն քաջալերուած, այս անգամ կը փութայ յայտարարել թէ՝ ամէն եղանակի յատուկ վերջին նորաձեւութեան վրայ պատրաստ ունի պանդ, կանանց և աղջոց համար ամէն տեսակ հագուստներ ու անձրեւի համար մուշամպա վերարկուներ, նաեւ ճերմակեղէններ, ֆանթէզիներ և թօնաֆիլէներ ու կօշիկներ։ Ունի նաեւ կահկարասի, ձեղունի լամբարներ, մահճակալներ, եւրոպական ու ռուսական գորգեր, զանի մուշամպաներ, կրամօֆոններ ու պիսիքլէթներ՝ ամենաբերջին կատարելութիւններով։

Հէրմայի վաճառատունը մայրաքաղաքս մէջ միակն է, որ շահած է հանրութեան վստահութիւնը և գոհունակութիւնը, իր ապրանքներուն տոկունութեան և ոսկիներու մաքրութեան, ձեւաւորութեան և ժամանութեան համար։

ԱՊԱՌԻԿԻ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ

Գնուած ապրանքին հարիւրին 20ը միայն կանխիկ, իսկ մնացեալ գումարին համար չաթթական հարիւրին 5 վճարմամբ պատրաստ է հայթայթել։
Վաճառատունս հաստատուած է
ՄԵԾ ՇՈՒԿԱՅ, ՈՍԿԵՐՉԱՅ ՄԵԾ ՓՈՂՈՑ, ԹԻՒ 13
Անգամ մը այցելել բաւական է համոզուելու համար թէ Հէրմայի անմրցելի կազմակերպութեամբ մը ի վիճակի է այսօր գոհացնելու իր ամէնէն դժուարահաճ յաճախորդները։
Կանխիկի գնողներու համար հարիւրին 5 զեղչ
Սակարկութիւն չկայ 50—32
Շաբաթական վճարմանց համար հաւաքիչներ միշտ պատրաստ են

PHOENIX ASSURANCE Ld. Co
"ՖԻՆԻՔՍ,,

ESTABLISHED 1782

ՀԻՄՆԵԱԼ Ի ԼՈՆԴՈՆ 1782 ԻՆ
ԿԸ ԴՈՐԾԷ Ի ՊՈԼԻՍ 1869ԷՆ Ի ՎԵՐ
ԱՆԴՐ. ԱՊՈՒՀՈՎԱԳՈՐԾԵԱԼ ԸՆԿ.
Դրամագլուխ եւ պահեստի դրամ
ԱՆԳՐ. ՍԿՍԻ 4,218,000

ՖԻՆԻՔՍ սոսկ հրդեհի դէմ Ապահովագրական Ընկերութիւն մըն է, ծանօթ իր պատուաւորութեամբ եւ վնասուց մէջ իր անմիջական վճարումներով։

ՖԻՆԻՔՍ կ'ապահովագրէ հրդեհի եւ կայծակի դէմ ամէն տեսակ անշարժ և շարժուն ստացուածք, յոյժ նպաստաւոր պայմաններով։

Ընկերութեան նշանաբանն եղած է. ՈՒՂՂԱՄԱՏՈՒԹԻՒՆ եւ ԱՆՄԻՋԱՄԱՆ ՀՈՍՏՈՒՄՈՒՄՆ ՎՆԱՍՈՒՑ ճարդ վճարած է առաւել քան 27,000,000 անգլ. ոսկի։

Ընդհ. գործակալ եւ Պոլսոյ եւ գաւառաց՝ Գ. ՎԱՐԴԱՆԵԱՆ
Վիրալիս խան, Պանֆ Օթոմանի մօտ
Դալաթիա։
Թոխ գործակալ ի Պոլիս
ՅԻԼԱՆ ԹԷՐԷԼԵԱՆ
50—16 Ֆենգլեան խան

ՕՍՄ. ԿԱՅՍ. ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
ՊԱՂՏԱՏԻ ԵՐԿԱԹՈՒՂԻՆ

Ժամանակացոյց կոխմբ.եւու երկ.եան 1907 մարտ (Ն. Տ.) ուրբաթի օրէն սկսեալ
ԳՈՆԻԱ — ԷՐԷՅԼԻ — ՊՈՒԼԻՍՈՒՐԼՈՒԻ ԳԻԾ

ԵՐԹ — Կոխմբ. 622 Ամբ. եւ Հմբ.

Կայարան		Առտու
Գոնիա	մկն.	11 —
Գաչին խան		11 31
Զումրա		12 15
Արբզ Իօրէն		12 43
Մանտասուն		1 12
Գարաման	ժմն.	1 43
	մկն.	1 58
Միարօվա		2 24
Այրանճը-Տէրպէնտ		3 14
Ալաճա		3 50
Էրէյլի	ժմն.	4 15
	մկն.	4 35
Պուլկուրլու	իրիկուն ժմն.	4 50

ԴԱՐՁ — Կոխմբ. եւ Հմբ.

Կայարան		Իրիկուն
Պուլկուրլու	մկն.	5 5
Էրէյլի	ժմն.	5 23
	մկն.	7 20
Ալաճա		7 47
Այրանճա-Տէրպէնտ		8 31
Միարօվա		9 31
Գարաման	ժմն.	9 37
	մկն.	9 52
Մանտասուն		10 25
Արբզ Իօրէն		10 54
Զումրա		11 30
Գաչին խան		12 6
Գոնիա	իրիկուն ժմն.	12 35

50—45

ՇՈՓԵՆԱՒԱՅԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
ՄԱՐՄԱՐԵԱՆ ԵՒ ՀԱՅ.
Ն. ԲԱՔԷ ԵՒ ԸՆԿ.
ՍՊԱՍՈՒԱԾ ՇՈՓԵՆԱՒԵՐ

Ապրիլ 22ին, Իմիրեդի, Սեւ Ծովէն
ՄԵԿՆՈՒՄՆԵՐ
Ապրիլ 23ին, Իմիրեդի, Մուտանիա եւ Մարսիլիա։
Ա կարգ՝ արիւի համար 200 ֆր
» » Մարսիլիոյ » 160 »
Բ » Բարիզի » 150 »
» » Մարսիլիոյ » 120 »
Տեղեկութեանց համար դիմել Դործակալին՝ Թոփհանէ քարափին վրայ։
15 50—35 Թ. ՌԸՊՈՒԼ

Cie RUSSE
Navigation à Vapeur et de Commerce
ՌՈՒՍԱԿԱՆ ՇՈՓԵՆԱՒԱՅԻՆ
ԵՒ ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
Շաբաթուան երթեւեկութիւններ
Մարիլ

Գշ. 3|16 Իզմիր, Պիրէոն,, Աղեքսանդրիա, միջօրէէն առաջ ժամը 10ին։ Հաղորդակցութիւն Բուրսա-Սամսուն ու Սուրիոյ նաւահանգիստները մեկնող չոգենաւերուն հետ։

Գշ. 3|16 Ինէպոլու. Սինոպ, Սամսուն, Օրդու, Քարասունա, Տրապիզոն. Բիզէ, Պաթում, միջօրէէն առաջ ժամը 10ին։

Դշ. 4|17 Սէվաստարու ժամը 10ին։

Եշ. 5|18 Օտեսա ժամը 10ին։ Հաղորդակցութիւն Խրիմ-Կովկաս, Խրիմ, Ազով, Օտեսա-Քէրսոն, Օտեսա-Նիքոլայէվ գիծերու չոգենաւերուն հետ։

Եշ. 5|18 Պուրկազ, Վարնա, Օտեսա, իրիկուան ժամը 4ին։

Ուր. 6|19 Տարսանէլ, Միտիլիլի, Իզմիր, Քրիտ Թրիպոլի, Պէյրութ, Եաֆա, Բոռ Սաիտ, Աղեքսանդրիա, իրիկուան ժամը 4ին։

Շբ. 7|20 Օտեսա, իրիկուան ժամը 4ին։

50—27

ԽՆԱՅՈՂԱԿԱՆ ՍՆՏՈՒԿ

ՎԻՆԸՐ ՊԱՆՔ-ՖԷՐԱՅԷՆ

Կ. ՊՈԼՍՈՅ ՄԱՍՆԱՃԻՒՂ

Դրամագլուխ 130 միլիոն ֆուռոն, ամբողջովին վճարուած
Պահեստի գումար 36 միլիոն ֆուռոնի չափ։

ԴԻԼԽԱՒՈՐ ՊԵՏԵՐԱՆՆԵՐ

Վճարումները ոսկեդրամ ըլլալու են։ Ցիրուն դրուչէն վար վճարում չընդունուիր։

Վիճեր Պանֆ-Ֆերայէն այսօր հարիւրին 3½ տոկոս կը վճարէ 1000 ոսկիէն վար գումարներու համար իսկ անկէ աւելի գումարներու համար՝ հարիւրին 3։ Սակայն կրնայ տոկոսին տակը իջեցնել կամ աւելցնել տեղական լրագիրներու մէջեղած 15 օր առաջ իմաց տալէ յետոյ։

100 ոսկիէն վար գումարները կրնան եւ առնուիլ ամէն տեղ։

100 ոսկիէն վար գումարները կրնան եւ առնուիլ գրաւորապէս ու կանխաւ ըլլալիք տպագրութիւնէ մը յետոյ, հետեւեալ կերպով.

3	օր	100– 150 ոսկի գումարի համար
6	»	151– 200 » » »
10	»	201– 500 » » »
15	»	501–1000 » » »
30	»	1001 և անկէ վեր » » »

Վիճեր Պանֆ-Ֆերայէն իրեն կը վերապահէ պանքան գրամ ունեցողներուն հաշիւը կարդալու, ուզուած տեղն վճարելով տեղային պարունակած գումարը։

Վիճեր Պանֆ – Ֆերայէն խնայողական գումարը պարունակող տետրակ ալ կը յանձնէ անչափահան անունով, բայց այդ պարագային նշանակուած խնամակալը (վէլի կամ վասի) միայն իրաւունք ունի դրամը քաշելու։

Եկեղեցական Սնտուկին զատ։ Վիճեր Պանք Ֆերայէն կը զբաղի նաեւ տեղատուական ուրիշ գործառնութիւններով

Khedivial Mail Line
(Բէյտիվիալ Մէյլ Լայն)

Շոգենաւային Ընկերք.
Շաբաթական ամենեն արագ երթեւեկը Պոլսոյ եւ Աղեքսանդրիոյ միջեւ
Իսմայիլիա չոգենաւը կ'ելլայ, 21 ապրիլ (Հ. Ե.) կէսօրէն ետք ժամը 3ին, Աղեքսանդրիայէն հոս կը ժամանէ իսկ երեքշաբթի 23 ապրիլ 1907 (Հ. Ե.) կէսօրէ ետքը, ժամ 3ին պիտի մեկնի Աղեքսանդրիա, հանդիպելով Միտիլլի, Իզմիր և Պիրէոն։

Տեղեկութեանց համար դիմել Ընկերութեան կեդրոնատեղին, Դալաթիա, քարափին վրայ, Մէյմանէթլի խան, իսկ մասնաճիւղը, Պոլիս, Վալիտէ Սուլթան խան։

ՅԱՆԻԷԼ ԼԸԶԻԻԷՕՐ

ԿՆՈՋ ՄԸ ԿԵԱՆՔԸ

ԱՌԱՋԻՆ ՄԱՍ

ԿԱՇԿԱՆԴՈՒԱԾ ԿՈՄՍՈՒՀԻՆ

Ի.

ԲԼՕՏԻԱ

—Ձիս սիրող այդպիսի ընկեր մը կորսընցնելու բուն ցաւն զդացի, յարեց Եբրիտասարդը, առանց ի վեր հանելու Բլօտիայի դիտողութիւնը։ Խեղճ նողկալի ծուղակի մը մէջ սպաննուեցաւ, մահացու հարուածի մը նախատինքին ու սոսկումին մատնուած... առանց կարենալու ինքզինքը պաշտպանել, նման այն ողորմելի անցորդին զոր Աբաչները թոպամահ կ'ընեն ստուերին մէջ։ Այդ ազնիւ արուեստագէտը...

—Թերեւս ուրիշ նախատինքներու ալ ենթարկուած էր, ընդմիջեց Բլօտիա ակռաները սեղմած։

—Բայց այդ սուղը բան մըն չէր այն սուգին քով, որ ինծի կը սպասէր, յարեց Սթասպիա, առանց Բլօտիայի խօսքերը լսելու՝ իր յարաճուն վշտին սաստկութեան մէջ։ Բարեկամիս մահուան անկողնին առջեւ կը գտնուէի, երբ կին մը ներս մտաւ, քօղարկուած, խորհրդաւոր ու խելայեղ, սիրուհիի իր վշտին մէջ թաղուած։ Իր հետ կը բերէր ծաղիկներ, արցունքներ, ինչպէս նաեւ իր սիրոյ ու համբաւը. ամէն ինչ վրայ պիտի տար՝ վերջին անգամ ևս համբուրելու համար մեռելային փակ աչքերը։ Այդ մարդուն սիրուհին եղած էր։ Ստասիոս ու անհաւատարիմ էր բոլոր կիներուն պէս...

—Նուաղ ճարտարօրէն, դիտել տուաւ Բլօտիա։

—Ինքն էր, ըսաւ Մարքօ հառաչագին։

Բլօտիա կարծելով որ եղբայրը աւարտած էր իր պատմութիւնը, եղրակացնող չեչտով մը յարեց.

—Հետեւաբար եթէ դուն չես սպաննած Բիէր Պէրթալը, ինչպէս որ պնդել կը ձեւացնես, գէթ երախտագիտութիւն կը պարտիս անոր մարդասպանին։

—Բայց ատ չէ ամէնը, գոչեց Մարքօ, ճշմարիտ ցաւի մը կծկումին մատնուած։

Բլօտիա հանգարտակ իր արտակարգ պաղարիւնութեան, սարսռաց.

—Ինչ, ամէնը ատ չէ...

—Ոչ... Այդ կինը դիս զրպարտեց, ըսելով թէ իր սիրահարին մահուան պատճառ եղած եմ, մինչ ես համ չփոթում մը և յարգանք մը ցոյց կուտայի իր հանդէպ, քանի որ իմ սէրս անկեղծ կը մնար սոսկալի սպանութենէն ետքն ալ...

—Այդ կինը զրպարտե՞ց քեզ...

Պաղարիւնութիւնն ու հեղնութիւնը անհետացան Իսալուհիին դէմքին վրայէն։ Արտասովոր չանգրդռութիւն մը և բուռն հետաքրքրութիւն մը ընդլայնեցին Բլօտիայի աչքերը և բոցավառեցին անոնց մռայլ մեղկութիւնը։ Մանկամարդ կինը իր հրացայտ աչքերը սեւեռեց եղբօրը վրայ, կարծելով թէ անոր զգայուն կողմին դպած էր։ Սակայն սխալած էր։

—Ո՛չ, դիմս կը հաստատեմ թէ ինչո՛ւ համար չհանդուրժեցի որ այդ խելայեղիչ ամբաստանութիւնը քու բերնէդ լսեմ, մանաւանդ որ այդ բանը փառքի տիտղոս մը կը նկատէիր ինծի համար, թէեւ նողկալի ըլլար։

Բլօտիա կը կրկնէր.

—Այդ կինը ի՞նչ խօսքերով ամբաստանեց քեզ...

—Ես գիտե՛մ... Իր նայուածքը, շեշտը, չարժուձեւը, ամէն ինչ մարդասպան կը հռչակէր զիս։ Իր բածը մտքէս ելաւ...

Զեռքը ճակտին տարաւ դուքսը։ Անմոռանալի տեսարանին առթած յուզման մէջ իսկ Մարքոյի զարմանք պատճառեց քրոջը ուղղած չնորհաւորութիւնը այն ոճրին նկատմամբ, որուն հեղինակը կ'ենթադրուէր։ Բայց մանկամարդ կինը ապշութեամբ լսած էր որ այդ ենթադրութիւնը ուրիշ կնոջ մը կողմէ ալ եղած էր։ Մարքօ չխորհեցաւ սա դիտողութիւնն ընելու. «Այո՛, տ'երքիւանսի կոմսուհին կ'ամբաստանէ զիս, բայց դուն ալ միեւնոյն գաղափարը չունէ՞ր հոս եկած միջոցիդ։»

Մարքօ տը Սթասպիա, երիտասարդ ու անրջալից, այնքան մօտէն չէր ճանչնար կեանքը։ Ներքին արձագանգներուն մէջէն խօսքեր կը բարձրանային դէպ ի շրթունքը։ Ու յարեց.

—Բառեր արտասանեց այդ կինը։ Այնպէս կարծեցի որ այդ բառերը իմ բերնէս լսած էր ուրիշ տեղ։

—Ինչ բառ, հարցուց Բլօտիա։

—Սապիսի խօսք մը. «Պէտք է վերքին մէջէն հանել դաշոյնը... Բայց արիւնը վրանիս պիտի ցատկէ... Արիւնով պիտի թաթաւուինք...»

—Ա՜հ, ըրաւ Բլօտիա։

Ուրիշ հարցում չըրաւ իշխանուհին։ Դէմքը անզգած երեւոյթ մը առած էր։ Աչքերը նորէն խորասուզուած էին իրենց երկար ու սեւաթոյր արտեւանունքներուն տակ։ Բլօտիա շրթունքները կը խածնէր կծկուած ակռաներուն մէջէն։ Այտերը աւելի տժգունած էին իր յորդ մազերու մթին ալիքներուն ներքեւ։ Մանկամարդ կինը կը խորհէր։

Մարքօ հաստատեցաւ թէ քոյրը մտիկ չէր ըներ իր խօսքին։

Ինչո՞ւ համար այդքան մանրամասնութիւն հաղորդած էր Բլօտիայի։ Մինչ չէ՞ր ճանչնար իր քոյրը։ Կամ աւելի հիշդ պիտի ըլլայ ըսել՝ չէ՞ր գիտեր որ երբեք չպիտի կրնար հասկնալ քրոջ էութիւնը։ Մարքոյի այնպէս կը թուէր որ գիտնին տակէն դարեր եռքը հանուած արձանի մը չափ անլուծելի էր Բլօտիա։

Քանի մը վայրկեան ինքնիրեն խօսելէ յետոյ լուռ մնաց Մարքօ։ Յետոյ ոտքի ելաւ, ըսելով.

—Բլօտինէթթա, ուշ պիտի մնաս և չպիտի հասնիս Էլիզէի մէջ տրուելիք հացկերոյթին։

—Կը կարծե՞ս, յարեց Բլօտիա ամենաբնական չեչտով, իբր թէ ինք չըլլար քիչ մը առաջ բացարձակապէս լուռ մնացողը։

—Պաշտօնական ընկերութեանց մէջ ճշդապահ կ'ըլլան, ինչպէս գիտես, ըսաւ Մարքօ, կատակելով ցտօրէն։

Ու առաջարկեց որ կառք մը բերել տայ։ Բայց ելեկտրական կառք մը վարը կը սպասէր Բլօտիայի։

—Այս իրիկուն, իմ օթեակս եկուր, Օբերան տրուած հանդիսաւոր ներկայացման

Աբեօնատէր ԶԱՐԵՀ ԵՈՒՍՈՒՖԵԱՆ